

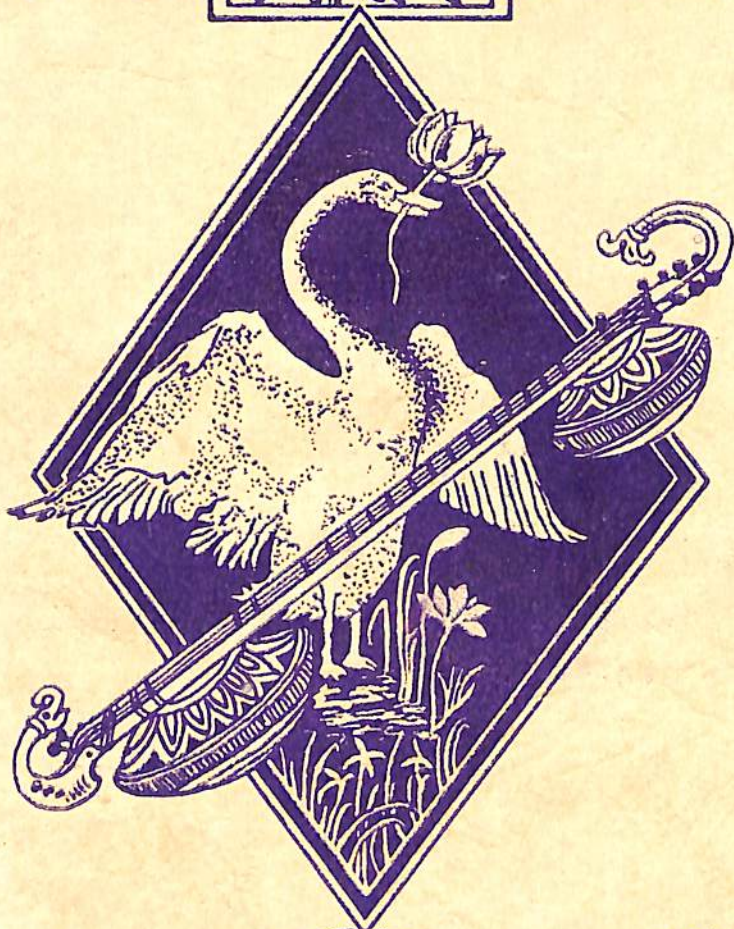
Year of publication 1356

श्रीभाग

संस्कृत भाग

श्रीषांग

विनायक

Shan
1967

—**শ্রীবাগ**—

শ্রীধনচন্দ্র দাস
উজানবজাব, গুরাহাটী।

প্রথম সংস্করণ

১৩৫৬ চন

মাত্র দুটকা

ৰচয়িতাৰ আৰু এখনি গানৰ কিতাপ

—অনুৰাগ—

পিছল আৰ্ট কাগজত মনোবমকৈ ছপোৱা—

বিভিন্ন ছন্দৰ তিনিকুড়ি গানেৰে সম্পূৰ্ণ ।

মাত্ৰ এটকা

লিখকৰ বৰ্তমান তলত দিয়া কিতাপ কেইখনি অনতিপলমে
প্ৰকাশ কৰিবলৈ জৰুৰী ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হৈছে । 'অনুৰাগ' আৰু
'শ্ৰীৰাগ'ৰ প্ৰতি ৰাইজৰ আশীৰ্বাদ আৰু সহানুভূতিয়েও এই কাৰ্য্যত
সহায়তা কৰিব বুলি ভৰসা থাকিল ।

স্মৃতি-পথ

(ধৰ্ম্মমূলক নাটক)

এটকা চৈধ্য অনাৰ

ভুল

(সামাজিক নাটক)

জ্বালামুখী

(কবিতা)

সুৰ-দৰদী

(সঙ্গীত-স্বৰলিপি)

গীত-মালধৰ

(গান)

ফুলধনু

(গান)

এডুকেশ্যন ষ্টোৰ

উজানবজাৰ, গুৱাহাটী ।

বিহগী-কৰি শ্ৰীযুত বঘুনাথ চৌধাৰীদেৱৰ
আশীৰ্বাদ-বাণী

‘শ্ৰীৰাগৰ’ লিখক এজন সুৰ-শিল্পী ।
সংসাৰৰ ঘাত-প্ৰতিঘাতত জৰ্জৰিত হৈ সঙ্গীতৰ
মাজেদিয়ে শান্তি পাবলৈ কৰা লিখকৰ এটা
দুৰ্দমনীয় প্ৰচেষ্টা । গীতি-কৰিতা বিলাকৰ
ছন্দ সুললিত, ভাষা মাধুৰ্য্যপূৰ্ণ আৰু ভাব-
সম্পদতো বহুত চহকী । লিখকৰ ৰচনা-ৰীতিত
প্ৰায়খিনি কৰিতাতে সুৰৰ এটা হৃদয়গ্ৰাহিতা
আছে । বিশেষকৈ আধ্যাত্মিক ভাবৰ গীত
কেইটাত ভগৱানৰ ওচৰত আত্ম-নিবেদনৰ
মূল সুৰটি নানাক্ৰপত বিভিন্ন ছন্দ আৰু ভাবৰ
মাজেদিয়ে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে । লিখকৰ
আশা ফলৱতী হওক—এয়ে ভগৱানৰ ওচৰত
প্ৰাৰ্থনা । ইতি— ইং ১১।৫।৪১

শ্ৰীৰঘুনাথ চৌধাৰী ।

শ্ৰদ্ধাঞ্জলি

জয়জয়তে শ্ৰীবাগৰ প্ৰথম
হিতাকাঙ্ক্ষী বিহগী-কৰি শ্ৰদ্ধেয়
শ্ৰীযুত বঘুনাথ চৌধাৰীদেৱলৈ,
স্বৰ্গ্যমুখীকুলে স্বৰ্গ্যৰ ফালে আত্ম-
নিবেদন তুলি ধৰাৰ দৰে ময়ো
মোৰ অন্তৰৰ পৱিত্ৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি
তেখেতলৈ তুলি ধৰিলোঁ।
বসন্ত সমাগমৰ নতুন মেঘৰ বাৰি
ধাৰাই মাতৃভূমিক নবপুষ্পিত-
পল্লৱিত কৰাত যেনেকৈ সহায়
কৰে তেনেকৈ যিসকল অগ্ৰাচ্ছ
সাহিত্যসেৱীয়ে 'শ্ৰীবাগ' মুঞ্জৰি
উঠিবলৈ মোক অন্তৰৰ প্ৰেৰণা
জগাই তুলি সাহায্য কৰিছে,
তেখেত সকললৈকো মোৰ
নিঃকিন অভিনন্দন আগবঢ়াইছোঁ।

শেষ নিবেদন

নিৰ্দ্ধাৰিত স্তব-তালৰ বাহিৰেও
ভাব-ভাষা-ছন্দামুসাৰে অনাবিল
স্তব-সংযোগৰ দ্বাৰা শ্ৰীবাগত
প্ৰাণ দিব পাৰিলেও অগ্নিতাক
সঙ্গীতাৰ্থী সকলৰ এটি প্ৰশংসনীয়
প্ৰচেষ্টাৰ পুৰস্কাৰ বুলি ভাবিম।
গীত ৰেকৰ্ডিং কৰিবলৈ বা ৰেডিও
যোগে গাবলৈ লিখকৰ ঠিকানাত
লিখিলে আৱশ্যকীয় অহুমতি
পত্ৰ পঠিয়াই দিয়া হ'ব। ইতি—

প্ৰীতি-ধন্যবাদ

দেশৰ যি সকল
ভাই-ভনীয়ে লিখ-
কৰ পূৰ্ব-প্ৰকা-
শিত "অম্বুবাগৰ"
গীতবোৰ অম্বু-
গ্ৰাহেৰে আৰু
আগ্ৰাহেৰে যিদৰে
ৰেকৰ্ড আৰু ৰেডি
ওৰ যোগেদি বাই-
জৰ হৃদয়গ্ৰাহী
কৰি তুলিছে সেই
দৰে মইয়ো মোৰ
অম্বুবাগৰ অম্বু-
প্ৰাণিত গায়ক-
গায়িকা সকললৈ
এই শ্ৰীবাগৰ যোগে
দিয়ে আন্তৰিক
প্ৰীতি-ধন্যবাদ
পঠিয়ালোঁ।

ত্ৰুটি-মাৰ্জ্জনা

আজি এই সংস্কৃতৰ
উদীয়মান অগ্নি-
বুগত গায়ক-গায়িকা
সকলৰ এবাৰ নোৱাৰা
অম্বুবোধত শ্ৰীবাগ
লৰাজৰিকৈ প্ৰকাশ
কৰিবলগীয়া হোৱাত
কেইটিমান গীতৰ
স্তব-তাল নিৰ্দ্ধাৰিত
কৰিবৰ আৰু তেনে
অৱসৰ নহ'ল তাৰ
বাবে বাইজে ৰচয়ি-
তাৰ ত্ৰুটি মাৰ্জ্জনা
কৰে যেন।

—०ঃ উচ্চৰ্গা ০ঃ—

জীৱনত চকুৰে এদিনো যাক দেখা নাই
মুখেৰে এবাৰো যাক আই বুলিব পোৱা নাই
সেই স্বৰ্গাগতা স্নেহময়ী জননীৰ উদ্দেশ্যে
দীনপুত্ৰৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি ০—

আই নোবোলোতে এদিনো তোমাক
বুকৰ মাগিক এৰিলা দূৰে,
চকুৰে এবাৰো নেপালোঁ। যে দেখা
অন্ধৰ একাৰ পৃথিৱী দৰে।
পানী-কেচুৱাতে নিৰাশ্ৰয় বাতি
কাছকণি দৰে বালিত এৰি
কনক প্ৰতিমা, কাল-সাগৰত
লুকালো সকলো একাৰ কৰি।
মৰু-পৃথিৱীত জুৰায় সন্তান
জননী বুকত কতবা স্মৃখে
মই যে নেপালোঁ। এটুপি অমৃত
জুৰাব নেপালোঁ। এবাতি বুকৈ।
সিদিনাৰ পৰা ছুৰাৰ সংসাৰ
বৰ অসহায় চকুবলোৰে
চট-ধুমহাত উটি-ভাহি ফুৰা
কূলহাৰা এটি ফুলৰ দৰে।
আই, তোমাৰ মৃত্যুত কান্দিব নেপালোঁ।
বল বহু অশ্ৰু-কৰালদাগ—
আজি সেই দুখে তোমাৰ উদ্দেশ্যে
শলিতাকে দিছোঁ মোৰ শ্ৰীবাগ।

তোমাৰ—

চিৰস্নেহবঞ্চিত—

—ধন

সঙ্গীত-সূচী

অস্তবত বান্ধিছিলোঁ হাঁয় ফুল-ঘৰ	১	কান্দি ফুল মাগে বিদায়	৩৩
অস্তবত তুমি বন্দী হে যদি	২	কেতিয়া ফুলিবি অ'মোৰ শেরালি	৩৪
অকলশৰীয়া-হেৰ নারবীয়া	৩	গধূলিৰ বিদায় বাটে	৩৫
অ' পথিক মোৰ—	৪	গধূলি-লগন বেলা	৩৬
অস্তবালত অস্তবে—	৫	গোপন স্মৃতিৰ মালা	৩৭
অস্তবত বহুদুখ পাইছিলোঁ বুলি	৬	চকুৰ পানীত স্মৃতি লুকায়	৩৮
অ' হে নুইতৰ নারবীয়া	৭	চপা-কলি আজি দোলে	৩৯
আহিলা কোন তুমি	৮	জয় পতাকা—	৪০
আইৰ বুকৰ ছুদিন হে মই	৯	তোমাৰ কৰা অপবোধী	৪১
আববৰ একাৰ মকত	১০	জয়া ঢুকাল—জয়া ঢুকাল	৪২
আজি পীতম প্রভু মোৰ	১১	তীৰ্থ-দেৱতা তুমি	৪৩
আজি ফুলে ফুলে দোলে হিয়া	১২	তুমি আহিলা ফাগুনৰ—	৪৪
আজি মোৰ শূন্য মালতীবনত	১৩	তোমাৰে স্মৰতি মোৰ—	৪৫
আছে বসন্ত বাৰে বাৰে	১৪	তোমাৰ সন্ধিয়াৰ ৰথ	৪৬
আছিলোঁ যে তোমাৰ	১৫	তুমি যি পাহৰি গলা	৪৭
আহিছিল দখিনাৰবী	১৬	তোমাক মাতি কি মোৰ বাই দিঙ	৪৮
উটি যা—উটি যা বিধবা বেউলাৰ	১৭	তুমি কোন মকৰ ফুল	৪৯
উঠা শঙ্ক-চক্ৰ-গদা-পদ্মধাৰী	১৮	দখিনাৰবী উতলা হল	৫০
উঠা ফুল-দৰদী প্ৰিয়া	১৯	দূৰে দূৰে সো গৰজিছে চো	৫১
এয়ে যে সেই ৰাজকন্ঠাৰ ঘাট	২০	দূৰে বিহগী কান্দে	৫২
এতিয়াও বুৰা নাই জোন—	২১	দখিনাৰবীত দোলনি দিলে	৫৩
এয়ে নেকি শেষ হাঁয়	২২	দেৱতাবিহীন দেউলত	৫৪
এই ফাগুনৰ চঞ্চল বনে	২৩	নীল দীপালীৰ শাৰদীৰাতি	৫৫
ঐ ক'ৰে নারবীয়া তই	২৪	নেযাবা—নেযাবা হে	৫৬
কিবা পূৰ্ণ আছিল জীৱনত মোৰ	২৫	নেযাবি—নেযাবি দূৰে	৫৭
কত মন্দিৰে মন্দিৰে	২৬	নাহে আৰু সি মো-পিয়া	৫৮
কোন সেই মধুৰাতি	২৭	নিচালে গলা টোপনি	৫৯
কুহ-কুহ মাতে কোকিলে	২৮	নামি আহিল সো	৬০
কাইলৈ ফাগুন আহিলে	২৯	প্ৰতিমা যিদিন দিছিলোঁ উটুৱাই	৬১
ক'ত ৰজা অক্ষয়নৰ অক্ষকাৰব	৩০	প্ৰিয়তম তুমি আজি নাহিবা	৬২
কোকিলে গালে গীতি	৩১	প্ৰিয়হাৰা কোন পখী	৬৩
কৰ্ণত আছিলে গান	৩২	পিয়লা ভৰিব চকুলোৰে	৬৪

প্ৰিয় তোমাৰে-মোৰে হল	৬৫	মকভূমিৰ ফুলে তুমি	২৩
পৃজাৰি ক'লৈ গল—	৬৬	মিছাতে প্ৰদীপ জ্বলি	২৪
ফৰহাদৰ হাঁয় অশ্রু-জলে	৬৭	মালাৰ্গথা হল শেষ	২৫
ফিৰে সৌ আকুল ভোমোৰা	৬৮	মন্দিৰত আৰতি দিলে	২৬
ফাগুণী বাতিৰ বতাহে	৬৯	মাছুক মক পূজিলে—পূজা হয়	২৭
বন্ধ ছুৰাৰ—বয়ু এবাব	৭০	যদি চাহাৰাত ছুফুলে	২৮
ফুলদানী মোৰ শূণ্য আজি	৭১	যিদিন অপৰাজিতাৰ ফুলে	২৯
বসন্তৰ অতিথি কাক মাত আজি	৭২	যি দুখে বান্ধিলোঁ শ্ৰেণীঘৰ	১০০
বেদনাৰে প্ৰাণ ভৰা	৭৩	যদি ছিগি যায় বান্ধোন	১০১
বৃথা ঘূৰি-ফুৰি দিন কাটালি	৭৪	যদি ছুমালী প্ৰদীপ	১০২
বন-হিল্লোলে নিকুঞ্জ-হাঁয়াতলে	৭৫	ৰজনীগন্ধাৰ গন্ধবনত দুখে	১০৩
বিদায়ৰে কত গালোঁ পুৰ	৭৬	ৰাজঘাটে চিতা জ্বলিছিল দুখে	১০৪
বহুদুখে তোমাক পাহৰিছোঁ প্ৰভু	৭৭	ৰাতিৰে মালতী জাগি ৰয়	১০৫
বন্ধু হয় এদিন অসময়	৭৮	লুইতৰ সিপাৰে কুকুৰাই	১০৬
বনৰে হৰিণী তাই	৭৯	শেষ ৰাতিৰ পাপিয়া	১০৭
বেলা যায় হেলা কৰি	৮০	শত সাধনা-আৰাধনাৰ মোৰ	১০৮
বিদায় ফাগুণী ৰাতি	৮১	সি কোন নাৱৰীয়া	১০৯
ভৰা বাৰিষা ৰাতি	৮২	সন্ধিয়াৰ তৰাটিয়ে সৌ	১১০
ভকতিৰ ধূপ পুৰি যায় প্ৰভু	৮৩	সখিহে, কামু মোক নেযায় এৰি	১১১
মেঘে গৰজে গুৰু গুৰু	৮৪	সিদিনা তুমি গধূলি-লগন-বেলা	১১২
মনত পৰেনে সখি	৮৫	স্মৃতি নহয় বননিৰ ফুল	১১৩
মন্দিৰত কি যে মাগি	৮৬	সৌ শাওণৰ ধাৰা বৰষে	১১৪
মমতা ভৰা বেদনাৰ কত	৮৭	সৌ প্ৰভাতি বনফুলে	১১৫
মধু বসন্ত আৱাহনে	৮৮	সেই বসন্ত ৰাতি বনশয্যা পাতি	১১৬
মাধৱী ফুলদলে সিদিনা বনতলে	৮৯	হয়তো সিদিন হে মৰম-প্ৰিয়	১১৭
মোৰ বিদায়ৰ বেলা	৯০	হৰিণী হেৰাল মোৰ	১১৮
মোৰ বন্ধু যে হল পৰ	৯১	হে মোৰ জননী সন্মভূমি	১১৯
মন্দাৰ-ফুলমালা গলে	৯২	হাত বঢ়োৱা তুমি হে—	১২০

গীত

অন্তরত বান্ধিছিলে। হাঁয় ফুল-ঘব
উজ্জল চকুলোবে ধুই ধুই থাপনা ॥

অতীত বহুদিনে
ফুলবেদী পাতি
কটার্লে। হে প্রিয় কত বাতি
সি স্মৃতি সি বিবহ—
জাগে কি যে যাতনা ॥

শ্রীবাগ—তেতালা । (মধ্যগতি)

গীত

ত্ৰুত্বত তুমি বন্দী হে যদি
বিচাৰেঁ। কিয় মন্দিৰত ॥

বিশ্ব-গগণ কত অগণন

চন্দ্র-সূৰ্য্য-গ্রহলোকত ॥

তোমাকেই লই যুগ-যুগান্তৰ
ভ্রমি আহিলেঁ। দূৰ-দূৰান্তৰ
তোমাৰ উদ্দেশ তেওঁ নহল শেষ
তীৰ্থ আৰু দেৱালয়ত ॥

বিশ্বে তোমাক কৰে প্ৰণতি
নিতে আহি নিয়া পূজা-আৰতি
বহুদূৰে থাকা বুলিয়েই নেকি
আছাহি বহু ওচৰত ॥

মিশ্ৰশ্লোক—দাদৰা

গীত

ত্ৰকলশৰীয়া হেব নাৰৰীয়া,
 ভবা নাওঁ বুৰালি ক'ত ।
 নাৰৰীয়া তোৰ ভবা নাওঁ বুৰালি ক'ত ॥
 তোকেনে অকলে একাৰে যে পালে এই হেন পুৰ্ণি'-জোনত ॥

হেলাৰঙে হাঁয় পাল তৰি গলি পূৰ্বালি সি বতাহত
 কোন পচোৱাৰ চোঁ বিপৰীত উঠিলে তোৰ কপালত
 নাৰৰীয়া তোৰ ভবা নাওঁ বুৰালি ক'ত ॥

শাওণৰ সুন্দৰ তৰাকে দেখিলি—নেদেখিলি ক'লা মেঘ
 আজি সেই চকুলোত চোঁ উঠে যি মাৰ যাব তোৰ ক'ত
 নাৰৰীয়া তোৰ ভবা নাওঁ বুৰালি ক'ত ॥

ভাটীয়া লি—কাহাৰ্কা

গীত

অ' পথিক মোৰ

এই পথে কি বিচাৰিলি হেৰুৱালি কিনো তোৰ ॥

ইয়ে মৰুৰ বাটে তৰুৰ টায়া

বিচাৰি হ'লি আতুৰ ॥

সন্ধিয়াৰ একাৰ নামিছে

চা সৌ বিজুলীয়াইছে

তোৰ পিচতে খুন্দি আহিছে

বাৰিষাৰ মেঘ ঘনঘোৰ ॥

শুন কথা যা উলটি

নকৰিব মিছাই ৰাতি

যাৰ ঘৰৰে তই অতিথি—

—সিপাৰে সৌ বহুদূৰ ॥

পাহাৰি—কাফী

গীত

অন্থবালত অন্থবে তোমাৰে মিলন মাগে
ছদিন বাহুব বান্ধোন এৰি মন যে কি লাগে ॥

নয়নে নয়নে কৰি জাগৰণ

শেষ বাতিও মোৰ নাছিলে বেদন

তোমাৰ বুকুৰ নীল পত্ৰমৰ

সুৰভি-ছাঁয়া এৰাৰ আগে ॥

পঠোৱা যি তুমি মোৰ পিচে পিচে ব্যাকুল বেগুৰ সুৰ
সুন্দৰ হোৱা আৰু তত তুমি মোৰ পৰা যত দূৰ ;—

তোমাৰ মালাৰ মন্দাৰ আশে

সুন্দৰ হে, মন উদাসে—

অপৰাজিতাৰ নীল কলিটিত

তোমালৈ সদায় হুতাহ জাগে ॥

মিশ্ৰসুৰ—দাদৰা

গীত

অন্তবত বহু দুখ পাইছিলেঁ। বুলি প্রভু,
পাহরি আছিলেঁ। তোমাক শোকে-দুখে-অপমানে ॥

সংসারব তরুতল সি যে মকভূমি হল
আপোনার আছিলে যত একে একে সরে গ'ল
আজি শূন্য দশোদিকে কাতবে মাতো। তোমাকে
অপবোধী কবা উপায় গতি নাই আক জীরনে ॥

তোমাকে পাহরি প্রভু বিচারিলেঁ। কত সুখ
অথচ সহিলেঁ। কত তুমি দিয়া ব্যথা-দুখ
ক্ষমা কবা দয়াময় মাগিছে। হে পবাজয়
তোমাবিনে আজি কোনে বাখিব হে এই অধীনে ॥

কীর্ত্তণ

গীত

অ'হে লুইতৰ নাৰবীয়া,
 ভৰানদী বুকুত লৈ উজাইনে। যোৱা ক'লৈ কোৱা ॥
 কাবো কৰিছে। তোমাক মোক সিপাৰ কৰি নিয়া ॥

জাওঁবনৰ এই চাপৰিত আছে এতিয়াও
 বনবীয়া ঢলে বুৰা মোৰ ভগা-ছিগা গাওঁ
 উটি-বুৰি গ'ল যত মোৰ আত্মধানৰ খেতি
 ভঙ্গ পঁজাৰ দশা কি হল এবাৰ চাই যোৱা ॥

আপোন বোলাই যত কেৱল সুখৰ ভাগী হল
 দুখৰ ভাগী নহল কোনে। মোক এৰি গুচি গল ;
 অকলে নেৰিবা মোক এঁ এৰা চাপৰিত
 জীউৰ বধ মোৰ এই গধূলি তোমাৰ ডিঙা চপোৱা ॥

গীত

আছিল। কোন তুমি শেরালিব শবাই হাতে ॥

পূৰ্ণতিৰ নিয়ব-তিতা ছববিৰ পিছল বাটে ॥

তোমাৰে চৰণ-ধ্বনি

শুনি হাঁহে কুমুদিনী

শীতল দীপালি দূৰে চলি যায় হাঁহিতে ॥

আনিল। শান্ত কুমুম ক্লান্ত বননি পথে

শাওণৰ সজল চকু মচি দি বিদায়-বথে,—

তোমাৰে শিবত কোনে

হাত আগবঢ়াই আনে

শুভাশীষ যাচে ধীৰে কোমল বদালি স'তে ॥

মিশ্ৰস্বৰ—আড়াপেচটা

গীত

‘আইব বুকৰ ছদিন হে মই তোমাৰ বুকৰ চিবদিনা’ ॥

‘ধৰাব বুকৰ অপবাহী—তোমাৰ বুকৰ মাৰ্জ্জনা ॥

বিশ্বৰ মৰা-আঁউসী যে মই তোমাৰ পদৰ পূৰ্ণিমা
মৰণৰ যদিও স্মৰণ-কান্দোন তোমাৰ বাণীৰ শান্তনা ॥

তোমাৰ বেদীৰ তলৰ পৰা নিতে আহেঁ নিতে যাওঁ
মই অহাৰ বেলাৰ অহঙ্কাৰী যোৱাৰ বেলাৰ প্ৰাৰ্থনা ॥

প্ৰদীপ তুমি শালিতা মই সেয়ে আপোন তুমি যে মোৰ
তোমাৰ বুকত জুই নুমুৱাই ছাই হৈ জুৰাম কোনদিনা ॥

গীত

ত্ৰাৰবৰ একাৰ মকত ফুলিল এদিন বেহেস্তৰ গুল ॥
 যোৱা নাই তাৰ মবচুম সৌ মদিনাত কান্দে বু'বুল ॥

চাহাবাৰ উবৰ বুকত বৈ গ'ল হাঁয় খুচীৰ দৰিয়া
 অজানাৰ আজান্ উঠিল “লা-এলাহি মহম্মদ বচুল ॥”

সেইদিন দিলে ফেবেস্তা-ছব-পৰীয়ে আচ্ছালায়াকুম
 ছনিয়াৰ দৌলত দেখি গ্ৰহ-আচ্‌মান্ হল যে বিয়াকুল ॥

সেই ৰবিঅল আউলৰ চাঁদত আহিছিল কোন পথ পাহৰা মেঘ
 ছনিয়া ছদিন ৰোচ্‌নি জ্বালি একাৰ হ'ল খোদাৰ বেদীৰ ফুল ॥

ইটুলামী গজল—কাৱালি

গীত

আজি পীতম প্রভু মোৰ ধেনু লৈয়া চলে ॥

কর্ণে মন্দাৰ মালা কি সুন্দৰ দোলে ॥

শিবে ময়ূৰ পাখি শোভে

ৰাতুল চৰণ চন্দন বুলি গুঞ্জৰে অলি লোভে,—

মুকুতা হল আজি গোকুলৰ ধূলি

জাগে বনপখী দিয়ে উকলি—

জগতৰে নাথ বথত এৰি আজি

পথত বে চৰণ দিলে ॥

ছয়োপাবে বনফুলে কৰে কাকুতি

গোকুলত আজি মহা উৎসৱ

বক্ত ৰবিয়ে জ্বালে আৰতি ;

দূৰে-অদূৰে গোপনাৰী

নিৰখি নয়ন ভৰি

সুন্দৰ ৰূপ কিবা অপৰূপ

কাণে কাণে বোলে ॥

মিশ্ৰস্বৰ—তেতালা

গীত

আজি ফুলে ফুলে দোলে হিয়া ॥
 কাণ্ডনী আহিল পচোরা লাগিল
 কান্দি উঠিল পাপিয়া ॥

আজি—নতুন জোনলৈ চাই
 হাঁহি আহে কোন হাঁয়
 কোন বন-সুন্দৰ বনফুলে ফুলে
 খেলি আহে ফাকুৱা ॥

কোন বনবাণী নিঢালে
 চৌপনিতৈ আছিলে—
 মালধৰত জাগিল পখী
 কয় ;—“উঁঠা-উঁঠা-সখি,
 আহিল তব তিথি—নব অতিথি
 ছুৱাৰত মাতে—প্ৰিয়া ॥”

নৃত্য-সঙ্গীত—কাশ্মীৰ থেম্‌টা

গীত

আজি মোব শূণ্য মালতী বনত মাতিলি পখী ॥
 অহা নাই মোব কাননত তোব প্রিয়তম সখি ॥

সজা নাই বনফুলে পুষ্প-তোবণ
 গঁথা নাই আজি মালা প্রিয়বরণ
 বন্ধা নাই বেণী আজি বন-লতিকা
 কানন উদাসী ॥

অশোক বনত বাজে শোক-গীতি কাব
 গোলাপত স্মৃতি জাগে অতীত কথাব
 চঞ্চল সমীৰণে বেদনা জগায়
 মৰমে পশি ॥

গজল—তেতাল

গীত

ত্রাহে বসন্ত বাবে বাবে
 কই যায় তোমাবেই কথা ॥
 অ' প্রিয়তম, কথা নহয়
 সি যে অতীত গোপন বাথা ॥

বিহগ-বিহগী গায় কাকলি
 বনফুলে সজায় অঞ্জলী
 তুমি বহুদূবে বলা বৃথা ॥

ফিবি যায় অলি তোমাবেই বাটে
 ফিবি যায় ফুল ফাগুনৰ স'তে
 লই তোমাৰ স্মৃতি বৃথা ॥

ভীমপলশ্রী—আড়াখেমটা

গীত

তাহিলেঁ যে তোমাৰ পুষ্পাসন পাতি
 ছুৱাব খুলি হিয়াৰ মন্দিৰে ॥

মৰম-মালাৰ চিঙ্গা ফুলবোৰ
 পৰি আছে য়ান ধূলিৰে ॥

তোমাৰ ধ্যানেতে হে প্ৰিয় পাষণ
 জীৱনেই হাঁয় হল অবসান
 তুমি নহলা যে মোৰ পূজাৰ দেৱতা
 নাহিলা হাঁয় ব'লা দূৰে ॥

মটমলাৰ—একতাল

গীত

আহিছিল দখিনারবী ॥

মাতিছিল মালতী বনত তুমিতে নেচালা ঘৃষি ॥

সেই যে গোপন বাবতা

জাগিছিল মবম-করিতা

কই গ'ল বঙা গোলাপত বেদনার কথা ছুয়াবি ॥

আজি যি অভিমানে হানিলা ই অরহেলা—

কাইলৈ যে হব তোমার বেদনার সি নিষ্ঠুর জ্বালা :

আহিবা ফাগুনী-বাতি

লই যাব মবম-স্মৃতি

ববনে প্রিয়তম সেই আজি যাক গ'লা পাহরি ॥

গজল

গীত

উটি যা—উটি যা—বিধরা বেউলাব

পোবা-নগবব ভেল ঐ ॥

লুইতব বুকৈদি দূব-দূব বহুদূব—

নজনা সি দেশলৈ ॥

মাছে-মগবে-শিছ-ঘৰিয়ালে

বাট এৰি দিবি ঐ

জীউদানব ঠাচল মাগি যে আতিছো

মৰা দেৱতাকে লৈ ॥

বিধিয়ে কৰিলে জনম-বিধরা

কিনো অপৰাধী মই—

চন্দ্র-সূৰ্য্য সাক্ষী হবা সৰে

মোৰ বাটে আজি বৈ ॥

বনগীত—টিমেতেতানা

গীত

উঁঠা শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্মধাৰী ॥

অনন্ত যুগৰ পিচে উঁঠা অনন্তশয্যা এৰি ॥

বজোৱা মহামাণ্ড,

প্ৰলয়ৰ পাঞ্চজন্ম

অধৰ্ম্ম-অত্যায য'ক প্ৰলয়-পয়োধি জলে বুৰি ॥

তোমাৰ তীৰ্থে প্ৰভু ইকি আজি লীলা

দানবৰ যে আনন্দ-মেলা—

পাপৰে ধূলা যমুনা-বেলা—

—কান্দে অচলা লক্ষ্মী হাঁয়

সেই নবসিংহ মহাকাপে

সংহাৰ-ছঙ্কাৰ বিৰাট দৰ্পে

জাগা চিবজাগ্ৰত, তিমিৰ-তিথি পৰভ

দানব-দলন শ্ৰীকৃষ্ণ মুৰাৰি ॥

মিশ্ৰস্বৰ—তেতাল্লা

গীত

উঠা ফুল-দবদী প্রিয়া ॥

মুছ মুছ লাগে আজি জাগে ফাগুনী পচোরা ॥

কোকিলে গাইছে গীতি

মধু কাকলি বধুব স্মৃতি—

মাধুরী বাতি কথা এটি

বাথা জাগে কব ব্যাকুল হিয়া ॥

বসন্ত-বতাহে গায় ;—

চপাঁ-বনমালতী যায়

মন্নি বাবিষা আহিলে ঘনাই

তুমি আক পাবা কাক তেতিয়া ॥

ভৈববী—দাদবা

গীত

এয়ে যে সেই বাজকণ্ঠাব ঘাট

নাওঁ মোব চপাই দে নারবীয়া ॥

সৌ যে সুন্দব কপ-নগবী

দেখি আকুল হ'ল যে তিয়া ॥

মন মোব যাব কোমল হিয়াব মাজতে

বন্দী হৈ আছে ইয়াতে

এই ঘাটতেই হইছিলে শেষ

ক্লান্ত হিয়াব মৃগয়া ॥

সিদিনা বসন্তব বঙাফুল চিকোতে

কাইটে বিকোতে পুলক-বেদনা ছলে—

কাতব নয়নে সুন্দব মবমে

যি অথিব মবম দিলে ;—

সিদিনা ছয়োবে মাজত সাকী আছিল মলয়া

ছয়োফালে লই ছুটী বিহ্বল প্রেম-হিয়া ॥

মিশ্রস্ব

গীত

এতিয়াও বুঝা নাই জোন ॥
 আধাফুলা কুমুদিনী নীল সলিলাত
 জাগি আছে চাই দাপোণ ॥

যদি যায় ফুল-গন্ধ—সরি যায় যদি পাহি
 কাক কব মনোবাথা কালিব পুরাব
 হেবোরা মলয়া আহি ;
 বিদায়বে শেষ কথাযাব
 তিতি যায় চকুলোবে যাব
 জানা সি কিমান আপোন ॥

সৌ প্রথম নতুন মেঘে আজি গবজে—
 এহেন অধীর বাতি নতুন গগনতলে
 ফুল-গন্ধ বাজে ;
 তুমি-মই তাতে জাগি
 কিবা যেন আছৌ মাগি
 বান্ধি যেন মালাব বান্ধোন ॥

গীত

এয়ে নেকি শেষ হাঁয় !

জীৱনৰ শেষ দেখা মৰমৰ শেষ বিদায় ॥

সেই গত দিনৰ কত ত্ৰিয়াকুল প্ৰীতি

আজি কি অথলে যায় ॥

এয়ে যদি আছিল মনে

কিয় মোৰ বসন্ত-মোহ বনে

আহিছিল চঞ্চল তৃষিতা হৰিণী প্ৰায় ॥

তুমি কি দিছিল নিয়া—নিয়া আজি ওলোটাই

নয়নৰ জলাঞ্জলীত সৰে মোৰ ভাহি যায়,

বিফল অথিৰ সুখে

বৃথা স্মৃতি ৰাখি বুকু—

শিল হল প্ৰণয়ী বনফুল পখী কান্দে আজি চাই ।

গীত

এই ফাগুনব চঞ্চল বনে
 আজি যেন কিবা নাই—নাই ॥
 তুমি আজি কি গ'লা
 দূবে মোব অহাব বেলা হাঁয় ॥

আজি যি মাধরী-বাটে
 সৌ বিহগীয়ে মাতে
 বেদনা জাগে যে তাতে—
 কত কথা-গীতি
 বাথা-ভরা প্রীতি
 বিফল ষাতি কান্দি যায় ॥

জোনপুরী

গীত

ঐ ক'বে নারবীয়া তই,
মেঘে গবজিছে এক যো নামিছে
এই ঘাটে যা আজি বৈ ॥

সোণে-কপে ভবা ভবা নাওঁ বৃষিব
উকরাই নিব যে টে—
ক'তে বব পবি মবমব লগবী
ক'তেবা আহিলি থৈ ॥

আমাৰে গাঁৱৰে কত বাই-ভনী
যাব সিপাৰৰ বিহলৈ—
নিশাও পুৱাব বঙা বদ ওলাব
আমিও যাম কাইলৈ ॥

বনগীত

গীত

কিবা পূর্ণ আছিল জীরনত মোব
 শূণ্য আজি হাঁয় ॥
 পাইছিলেঁ। যেন হেঁকরালেঁ। কিবা
 আজি—কান্দো শুদা হাত চাই ॥

শুখ-ববি মোক এবি থই গ'ল
 জাঁব-পৰ্বত দি ছুখব—
 তথাপিও দীপ জ্বালি বাবে বাবে
 কি'য়ে বিচাবেঁ।—কি যে নাই ॥

দেশ

গীত

কৃত মন্দিবে মন্দিবে জ্বলিছে ধূপ-আবতি ॥
 গগনে পবনে উঠে হে মহান্ তোমাবে গীতি ॥

বননিব কত মুকুতা
 বলিদান দিলে দেয়তা,
 গাই গল কত বনপথী
 তযু বন্দনা প্রভাতি ॥

তোমাকে বিচারি প্রভু,
 অজানা কত মকভূ
 অশ্রু-আকুল ধাবে
 হই গ'ল ভাগিবথী ॥

গান্ধারী-টৌরী—টিমেতেতাল

গীত

কোন সেই মধুবাতি ।
 বান্ধিছিলেঁ। হিয়া দুটি ॥
 গাইছিলেঁ। একে সুরে ছয়ো এটি প্রেম-গীতি ॥

সেই কথা যি কোকিলে
 জাগি শুনিছিল তন্দ্রাছলে
 আজি অভিসার-বসন্ত ভুলে গায় সি ককণ স্মৃতি ॥

নাহে আক সেই নিশা
 বৃথা জ্বলে প্রেম-শিখা ;
 বৃথা বান্ধি সি মায়া
 মাথোঁ—গধুব অভিমান-হিয়া—
 দিন যায় আহে সন্ধিয়া
 বৃথা ই অধীর প্রীতি ॥

তিলং মিশ্র—তেতাল

গীত

কুহু-কুহু মাতে কোকিলে ॥

ঘুৰিল সৌ দখিনারবী বকুল তলে ॥

তুমি পাহবি যোরা হে স্মৃতি—

সেই হেমন্ত-হিমবাতি

তোমাব এই ফুলবনে জাগিছিলে । ছয়োজনে

যি ওমলাব ছলে ॥

আকনো কিমান সময় তুমি মোক দিবাছে বিদায়
ফাগুন-দীপালি আহি উদিব এতিয়া যে হায়—

মোব বাটে সৌ জ্বলে ফুল-দীপ,

তুমিও ধৰা মোব বিদায়-প্রদীপ

হাতখনি এৰি দিয়াছে আজি

লাহেকৈ পাহৰা ছলে ॥

ধাফাজ মিশ্র— তেতালা

গীত

কাইলৈ ফাগুন আহিলে

মাধরী-বকুল ফুলিলে

জানোচা পাহবা সখি

দখিনা বতাহ লাগিলে ॥

আজিব এই কথাৰ স্মৃতি

কাইলৈ মনত বব কি

গন্ধ উতলা বনত

অলি হাঁয় বলিয়া হলে ॥

মলয়াই বঙা-গোলাপত

কবহি গোপন কথা

তুমি তাৰ বুজিলে ব্যথা

ব্যথা কাক কবা অকলে ॥

মিশ্রস্বৰ—টিমেতেতাল

গীত

ক'ত বলা অন্ধজনব অন্ধকাবব বন্ধু তুমি ॥
সংসাবব খালে-বামে কত যে ফুৰিছে। ভ্রমি ॥

সঙ্গীবিহীন শূণ্য বাটে
বিঘিনি যে পদে পদে প্রভু,
এই অসময় হে দয়াময় তোমাবিনে কোন আছে স্বামী ॥

ঘবব ছুৰাব সেই পুৰাতে
আহিলেঁ। মেলি কোনদিনাতে
ঘব বিচাৰি নেপালেঁ। আক ঘবব বন্ধু থাকোঁতে তুমি ॥

 ভজন

গীত

কোকিলে গালে গীতি

আকৌ আহিল সেই ফুলবনে মাধৱী মধুবাতি ॥

ধুমটিতে কোন আছিল পৰি নিচালে গোপনে
 ছুৱাৰ আজি মেলিলেহি কাৰ দখিনা পবনে
 কুঞ্জবনৰ তদ্ৰা ভাঙ্গি জাগে বনমালতী ॥

কোন ফুলবাণী আহিব আজি

ফুলসৰা ই বাটে—

বাতৰি তাৰে দি গ'ল কি

সেই মাধৱী-দূতে ;

আজি কেতকীৰ গন্ধবনত গায় কোনে গীতিকা

পুষ্প-বথত উমলি আহে কোন অভিসাৰিকা,

বনে বনে হাঁয় জাগে অনুৰাগ

মৰম-মদিৰ-প্ৰীতি ॥

গীত

কণ্ঠত আছিলে গান ॥

সিও নহল গোরা ভাগি আছে হিয়া—

ভবি আছে অভিমান ॥

ইটো নোহে তাঁব-ছিগা বীণ

পুতু বাজি উঠিব এদিন

নোহে বসন্ত—ফিবিব ফাগুন

ফিবিব যে ফুলবান ॥

এনে কতদিন কত যে বাতি ঘূৰি আছে ঘূৰি যায়—

বিফল তূযাব আকুল ভবষা নাহে আক ঘূৰি হাঁয় ;

যি গীতিব আছিল অরশেব

সুৰ যে হেবাল সিও হল শেষ,

নুমোরা প্রদীপ বখি আছোঁ হাঁয়

—বিদায়বে শেষ দান ॥

গীত

ক্ৰান্দি ফুল মাগে বিদায় হাঁয় বননিবে বেদীত ॥
 আশীৰ্ব্বাদ কৰি যা পথিক অ জি তাব নীবর সমাধিত ॥

শুনি যা শেষ প্রার্থনা তাব
 ঢালি যাঁ তপত অশ্রু-ধাব
 আজি ক্ষমা মাগি যায় সবাকে
 কুসুমে ধবাব ধূলিত ॥

কোনে নিমন্ত্ৰিলে এই অবেলাত
 আজি সিপাবৰ কানন-সভাত
 •দেৱতাহাবা আছিলে ছুদিন,
 যায় দেৱতাৰ তিথিত ॥

গজল—দাদৰা

গীত

কেতিয়া ফুলিবি অ' মোৰ শেরালি .

কেতিয়া পেলাবি ক'লি ॥

কেতিয়া আতিবি নব শবতৰ

নিয়'ব-তিতা পথ দলি ॥

তোবে শিবত হাঁয় যাব বাৰিষাঠি

অশ্রু-আশীষ ঢালি,—

কাহানি ভবিব তোৰ ফুল দলে

বিশ্বৰ ছুৰাবদলি ॥

মলয়াৰ চৈঁচা পবশত জাগি

পুৰ'তিৰ প্ৰণাম ঢালি

ঘাচিবি কেতিয়া তোবে শিবৰ ফুল

দেৱতালৈ অঞ্জলী ॥

গীত

গধূলিৰ বিদায় বাটে মাতি যায় মোক কোন পথী ॥
কোন গহনৰ দৃত সি যে মৰম-ছদ্মবেশী ॥

তাৰ মধু আৱাহনী
তোমাৰে বাৰতা শুনি
সৰি যায় আবেলিৰ ফুল বিদায়-কৰিতা লিখি ॥

অস্ত ববিয়ে তোমাৰ বক্ত-জবাৰ অঞ্জলী
লই যায় নিতে নিতে এৰি মোক সঁজ-গধূলি
• অজানা কি বাগী আছে
মলিন অশ্রু ভাহে
অসহায় ভীক প্ৰাণে থাকেঁ যে তোমালৈ বখি ॥

গীত

গধূলি-লগন-বেলা শলিতা গছি জ্বলাই
 আকাশী তবাকে বখি আছিলো তোমালৈ চাই ॥

মৌন পূর্ণতি নিশা
 হুমালে প্রদীপ-শিখা
 এলাহে-ভাগবে কিবা নিচালে পবিলেঁ হাঁয় ॥

সেই শেষবাতি কি মোর ঘুমটিতে তুমি আছি
 হাতখনি ধবিছিলি কামতে লাহেকৈ বছি
 তোমাবে চরণ-বেথা
 থাপনাত মোর আছে লিখা
 ছলনা-মলিন স্নেহে ছলিলা পাষণ হাঁয় ॥

যোগিয়া-মিশ্র— দাদবা

গীত

গোপন স্মৃতিৰ মালা গোপনে চিহ্নিছে ডোল

বন্দী হিয়াৰ মাজে ॥

নিজানৰ বনফুল সৰি সৰি যায় যেনে

নিজানতে ম্লান সঁজে ॥

মোৰ ব্ৰথা কিয় উদিছিল তুদিনে সুখৰ বৰি

যদি জীৱনৰ পূবাচল দূৰন্ত মেঘে গৰজে ॥

আজি বসন্ত-বিয়েগ বিৰাগী ফুল যেন

বিফল অভিমান বিৰাজে—

জোনাক উজ্জলে দূৰে থই মোক

অন্ধ কামনা বাৰ্থ মূৰজে ;

• মোৰ পোৰা বন বখি হাঁয়

মায়া-মৃগ কান্দে চাই ;—

গধূলি শেষৰ দূৰ মৰীচিকা

মাথোঁ মৰীচিকা বিগিবিগি বাজে ॥

মিশ্ৰস্বৰ—দাদৰা

গীত

চকুৰ পানীত স্মৃতি লুকায় কয় কোনে ॥
 চকুৰ পানীত স্মৃতি উজ্জলে গোপনে ॥
 ব্যথাৰ জুইত হাঁয় বৃথা প্ৰবোধ অশ্ৰু-জল—
 শাওণৰ উজ্জল বদালিত মেঘ যেনে ॥

চিৰপ্ৰীতিৰ বন্ধুয়েই যে পাহৰি যায় চিৰদিনে
 ফুল সবিলেও কাঁইট থাকে ফুলবনে—
 কথা গলেও ব্যথা যে তাৰ বয় প্ৰাণে ॥

বিদায় নিয়া প্ৰিয়জনৰ কান্দি শোক পাহৰা হলে
 চকুৰ পানীত স্বৰ্গ হল হয় কোন কালে
 অশ্ৰুয়েই যে অতীত দিনৰ ঢল আনে ॥

গজল

গীত

চঁপা-কলি আজি দোলে ॥
কুহ-কুহ কোনে কুহবিলে ॥

জাগে ফুল-প্রীতি—

বন সেউজীয়া মধু মনোবম,
আজি তুমি আহা চিব প্রিয়তম
মাধরী-তিথিব অতিথিব ছলে
সুবভি-বকুল বনতলে ॥

বঙাফুলে সনা হাতখনি তব
দিয়া মোব হাতে মধুবাতি নব ;
আধা আন্ধাবত আধা পোহবতে
হব পবিচয় ছজনব স'তে
মবম-মিলনে অধীৰ আকুলে
সুবভি-বকুল বনতলে ॥

গীত

জয় পতাকা—

উৰ্দ্ধ গগনে উৰে গৰ্বিত পয়োভবে

জননী ললাটৰ জয়টীকা ॥

কত শ্বশীদৰ মৃত্যু-অশীৰ্ব্বাদে

কত বিদ্রোহীৰ বক্ত-প্রপাতে

সিন্দূৰহাৰা কত বৰ্মণীৰ মৰ্ম্ম-নিনাদে

নব ভাৰতৰ অগ্নি-যুগে

তুমি জ্বালিছা বহি-শিখা ॥

আজি চল্লিশকোটি কাৰাকৰৰ শৃঙ্খল চিঙ্গি যায়—

দীৰ্ঘ ছুৰ্ঘোৰ অমানিশা শেষ হাঁয়,

চিববন্দিনী ললিত হাস্যে

দ্বাৰ ভাঙ্গি আহে আজি প্রকাশ্যে—

হাতে লই মুক্তি লিখা ॥

স্বদেশী

গীত

তোমাব কবা অপবোধী ঘোৰ ॥

অপবোধ ছলে লই যোৱা যেন উছৰগাথিনি মোৰ ॥

(তুমি) পথ দেখুউৱা পুলকটি মোৰ পোৱাব মানসে
যব এৰি পুত্ৰ বিচাৰিছে। যব বিপথেদি বহুদূৰ ॥

তোমাব ধ্যানৰ অন্ধপুৰীত গই আছা যদি বুৰ—
হিয়াৰ প্ৰদীপ জ্বালি ধৰা দিম তোমাব চৰণ-চোৰ ॥

বল অভিলষ্য অপবোধী হম তোমাব ছুৱাৰ খুলি—
নিহল-বন্ধনে বান্ধিলে যে হব উদ্দেশ্যে তব
হাত ছুখনি ঘোৰ ॥

গীত

জয়া ঢুকাল—জয়া ঢুকাল—কান্দে আকুল অসমবাসী ॥
 গভীর হৃথে বল আজি চাই হাঁয় জেবেঙাৰ যত পথী ॥

নব-নাৰীৰ কৰুণ ধ্বনি
 দূৰ-অদূৰে বিলাপ শুনি
 তৃণ পাহৰি বনৰ পশু বনে বনে ব'ল উপবাসী ॥

ব্যাকুল বায়ু থিৰ লাগি বল
 তৰু-লতা নীৰৱ যে হল—
 জয়াৰ শোকত জঁয় পৰি গল তপোবনৰ পুষ্পবাশি ॥

কৰুণ শ্ববে লুইতৰে জল
 ছয়োপাবে বিড়িয়াই গল
 আনন্দ গল লুকাল আজি ৰাজ-কাৰেঙৰ কৰুণা-লক্ষ্মী ॥

মাংলিকোষ— তেওঁৰা

গীত

তীর্থ-দেৱতা তুমি তব দেৱালয়ৰ ॥
তোমাৰ প্ৰদীপে তুমি হলাহে পোহৰ ॥

সহস্ৰ কুসুম তোমাৰ চৰণে ফুলে
তথাপি কাৰ ফুল আশে হাত পাতি আছা ভুলে—
যুগে যুগে বখি ভিক্ষা-ছলে
মাতিছা তুমি কাক দূৰ-সুদূৰৰ ॥

কণ্ঠ-মালাৰ তব অগণন মুকুতা
গগণত ছিতাই গালা মৌন কি কৰিতা ;
তোমাৰ স্ননীল সেই অনন্ত সাগৰে
তৰঙ্গ-লীলাৰত কূলহাৰা ফুলদৰে—
গ্ৰহ-তৰা-চন্দ্ৰ-সৱিতা ঘূৰে
তোমাকে বেঢ়ি প্ৰভু যুগ-যুগান্তৰ ॥

মিশ্ৰস্বৰ—তেতালা

গীত

তুমি আহিলা ফাগুনব ফুল-সুবভিত
 হে মাধরী-প্রিয়তম ॥

আজি নীল দীপালিত হে বনশুন্দব,
 তোমাৰেই স্মৃতি জাগে বঙা গোলাপৰ-
 মধু অভিসাব ফুলবাটে
 আজি নিকপম ॥

কোকিলব কুছৰে
 লতিকা অধীৰা হাঁয়
 মৰমে মালতী-চঁপা গন্ধ বিলায়,
 বাজে আজি বনবেণু
 মনে মনোৰম
 প্রীতি অনুপম ॥

মিশ্রশব্দ—কাহাৰী

গীত

তোমাৰে শুবতি মোৰ কি ফুল বিচাৰি আছে ॥

কত মধু প্ৰভাতে কত মধু নিশা

মিলনৰ সমাবোহে ॥

বান্ধিলা সিদিন কি দেখি

নয়নে নয়নে সখী—

প্ৰেম-কাৰেঙৰ

ওমলা সি ঘৰ

বান্ধিলা মমতা-মোহে ॥

মোৰ মনো অন্তৰাগ

নিদিওঁতে অঞ্জলী

তব অলকাৰ সোণৰে বলাকা

আছে যে ডেউকা মেলি ;

তাৰ মায়া-পাৰ্থি লাগি

জোন মোৰ উঠে জাগি—

দূৰে কি শ্বন্দৰি

ছুটী কুশুম্বৰ

লগ-দীপালি হাঁহে ॥

গীত

তোমাৰ—সন্ধিয়াৰ বথ ঘূৰি আহে য়েবে অলকাৰ পথ ভাঙি ॥
 অস্তাচলৰ বঙা অৰুণৰ প্ৰাৰ্থনা উঠে বাঙি ॥

দিন শেষৰ তব শঙ্খধ্বনি
 দিগ্-দিগন্ত সকলে শুনি
 তোমাৰ বিজয় বাটে ফুল-বৃষ্টি কৰে লক্ষ মুকুতাৰ মণি
 দীপ হই গায় আৱাহনী ॥

তুমি গাই যোৱা বাতিৰ সঙ্গীত বিশ্ব নিঢ়ালে পৰে চলি ;
 হেঙুলী উষাৰ লই যোৱা সেই উৎপল-অঞ্জলী ;—
 জয়-যাত্ৰা তব শেষ হই যায় ফুটি উঠে দিবাৰলোক
 নিশাৰ পাৰতে নামি ॥

গীত

তুমি যি পাহৰি গ'লা সেই মাধৱী বাতি ॥
মাধৱীৰ জোন আহিল কত নাহিলা তুমি উলটি ॥

কোন গোপনৰ অজানা বনত
তুমি হ'লা মায়া-মৃগ—
মই বলেঁ হাঁয় পোৰাবন চাই
পুৰি সেই কনক স্মৃতি ॥

সাগৰৰ মণি মকৰ বালিত পাইছিলেঁ। কত সাধি
তোমাৰ মালাত ভুল কৰি হাত দি হলেঁ। অপৰাধী ;
সেই অপৰাধ অপৰাজিতাত
মৰম কপে যে জাগে
তুমিতো ব্যথা নুবুজিলা হাঁয়
ব্যথা হল বৃথা মিনতি ॥

গিশস্বৰ—দাদৰা

গীত

তোমাক মাতি কি সোঁরবাই দিওঁ ছুখ দিবহে দয়াময় ॥

মাতিলেই যে অপবাদী হওঁ তেও মাতো কবি ভয় ভয় ॥

যত ছুখ দিয়া—দিয়া তুমি প্রভু জীরানেই হ'ক বিঘিনিময়
চকুলো মচিব শকতি দিয়া যেন সেয়ে মোৰ আনন্দ সেয়ে জয়

এইখন মোৰ কম ভাগ্য নে হব এই জনমত

ছদ্দশা মোৰ চাই যদি তোমাৰ মনব কামনা পূৰ্ণ হয় ॥

দয়াময় হই দয়া কবি নিজে এয়ে যি দিছা অধিক—

তোমাৰ ওচৰত ভিক্ষা বুলিব আকতো বখা নাই অনুনয় ॥

স্বৰ্গটনিশা—দাদবা

গীত

তুমি কোন মৰুৰ ফুল ।
 চকুত যে পাই বুকুত হেৰাওঁ হওঁ বিয়াকুল ॥

জীৱন-তৰী গইছিল মোৰ ধীৰে ভটিয়াই
 তোমাৰ বতাহ লাগিল যেবে উলটিল উজাই
 (এবে) কূল এৰি মোৰ তোমাৰ হেতু হেৰালোঁ। কূল ॥

মোৰ আকাশত নাছিলে জোন আছিল অন্ধকাৰ
 দেখিছিলোঁ। দূৰৰ মাণিক হেৰোৱা হিয়াৰ—
 তোমাৰ চমক চকুত লাগি লগালে মোৰ ভুল ॥

আকৰ্ষণ কাৰ হিয়াৰ তুমি গোপন দৰদী
 মোৰ বসন্তৰ কানন-প্ৰিয়া নহয় হে যদি
 ফুল দেখুৱাব ছলে কিয় বিক্ষিলা মোক ছল ॥

ভাটিয়ালী—কাহাৰ্কা

গীত

দৃখিনারবী উতলা হল ॥

গোলাপৰ কলিত গোপন কথা

কাপে কাপে কি কৈ যে গ'ল ॥

অদূবে শুনি বেণুবর কাব

তোমাবে অহাৰ মালঞ্চ-ছুরাৰ

মাধরী-দুতে মেলি যে গ'ল ॥

সদায় যি ফুলে বিদায় মাগে

আজি যে হাঁয় হাঁয় মবম জাগে ;

—পথিক প্রিয়ব বাবতা সোধে

সুৰভি-বাগ বিফলে যায়—

ইমানদিনে নোকোৱা কথা

কবলৈ ব্যথা ব্যাকুলি ব'ল ॥

ইমন-শঙ্কবা - দাদবা

গীত

দূবে দূবে সৌ গবজিছে ঢৌ

অজানা পথিকৰ নাই ভবষা ॥

পাবতে বহি হাঁয় কেৱল বলে। চাই

গধূলি ঘনাই আহে নিবাশা ॥

এই ক্লান্ত-বিহ্বল অথিৰ হিয়া মোৰ

বন্ধুবিহীন বাটে বয় মাথোঁ। চকুলোৰ

এৰি মোক গুচি যায় বিফল দিন বোৰ

দি যায় মাথোঁ। হাঁয় অশ্রু-বেথা ॥

শ্ৰদীপ জ্বলি দূবে দূব দেৱালয়ৰ

ভুমাই সন্ধ্যা-আলো নিজান পাবৰ

নাহে মোৰ ঘাটে নাওঁ

এন্ধাৰত মিলি যাওঁ

নিজকেই হেৰুৱাওঁ নেপাওঁ দেখা ॥

মাচু—কাফী

গীত

দূৰে বিহগী কান্দে ব্যথাৰ গহীন বনে ॥

তাৰ স'তে হাঁয় আজি কান্দি যায়

সজল শাওণে ॥

বিবহিনী সেই বল যে জাগি

বিবহ বেলাৰ মিলন মাগি —

স্মৃতি জাগে কাৰ ম্লান মালাধাৰি

যোৱাৰ বেলা যাৰ নপৰিল মনে ॥

দূৰে গল হাঁয় কোন অতিথি পূৰ্ণি'-তিথি

অধিবেশন নে অধিবাস দিনে ;—

মেলি যোৱা সেই কুঞ্জ-ছৱাদ

আজিও যে সৌ মেলা আছে তাৰ

বৰবা নামে ঘনে-সঘনে ॥

ভূপালি-মিশ্র—কাফী

ভাষা

গীত

দৃথিনারবীত দোলনি দিলে

মধু মাধরী—মধু মাধরী ॥ ০

ঘুমটি ভাগিল

বনফুল জাগিল

তুমিহে নিঢালে ব'লা পবি

অ' কববী, ফুল গববী ॥

আজি বিজয় বথে বনপথে

ফুল-দলিচা দলি কোন আছে—

মবম-গীতি কাব ভাহে—

কাব যে খোঁপাব কনক-চঁপাব

গন্ধে আকুল দরদী করি ॥

গীত

দেৱতা বিহীন দেউলত দিলি কি ফুল ॥
বিফল সুৰভি ফিৰে কান্দি বিয়াকুল ॥

শূন্য ফুল-বেদী
বিফল অশ্রু যদি
লাভ কিবা পূজি নিবাশাবে ভবা ভুল ॥

গাই যায় আকাশী বলাকা বিদায়-সাজে ; —
হেবোৱা মাণিক বিচাৰি হেবালি নিজে—

সাগৰৰ বুকুতে
মৰিলি তুমিতে—
মৰুৰ ধাৰা চকুলো ভবা
মেঘহীন বৰষা মাগি হলি যে আকুল ॥

গীত

নীল দীপালিৰ শাবদী বাতি ॥
 কোন আহে সৌ সিন্ধু হিমালীৰ বাটে
 বক্ত-জবাব বোলেৰে তিতি ॥

দূৰান্তত কাৰ চৰণ-ধ্বনি
 জাগে শেরালি—জাগে শুনি
 কাৰ অহা বাটে দিলে
 সৰাফুল দলিচা পাতি ॥

জাগে উৎপলা চন্দ্ৰমুখী
 নতুন জোনৰ ব্যথা বখি—
 ছয়ো হাঁয় মুখা-মুখি
 কথাহীন—জাগে কাৰ স্মৃতি ॥

জয়জয়ন্তী—তেতালা

গীত

নেযাবা- নেযাবা হে বাতি বহু এতিয়াও ॥

আছে মোৰ লতিকা-বাহু গলেও বান্ধিম যে পার ॥

মোৰ নিকুঞ্জ এৰি যোৱা নাই পখী সৱে
ধৰা নাই কোকিলে পুৱাৰ কূজন কুহুৱে
সৰা ফুলৰ গন্ধেৰে অহা নাই যে মলয়াও ॥

তৰাৰ বিছনাত সৌ চন্দ্র যি তন্দ্রাহাৰা
পৰা নাই বিদায় লব ধ্ৰুৱ তৰাটিৰ পৰা—
নিদিবা—নিদিবা ব্যথা মিছাই কৰি যাওঁ যাওঁ ॥

ছায়ানট—একতাল

৩৫

গীত

নেযাবি—নেযাবি দূৰে মোৰ মায়াবী পথী ॥

অন্ধকাৰ মোৰ শূন্য ঘৰত

স্মৃতিৰ চিতা জ্বালি ৰাখি ॥

মৰমৰ শিকলি যি মোৰ —

চৰণত চিন আছে যে তোৰ

কোনদিনাই বান্ধিছোঁ হাঁয়

তোৰে যে প্ৰেমৰ সখী ॥

হাদীৰ—কাৰালি

গীত

নাহে আক সি মৌ-পিয়া ॥

বনে বনে মনে মনে কথ্য কয় কি গোপনীয়া ॥

বঙা-গোলাপৰ বুকৈ

দীপালি বাতি আছিল সুখে—

“খুন” কৰিলে পাষণীয়ে হাঁয়

ফুল বুলি ছলেবে হিয়া ॥

কোকিলে কয় চিঞঁৰি ;—

“বন্ধু হে, অঁহা ফিৰি”—

সমিধানে দূৰে কয় সি ;—

গোলাপৰ বুকতে স্মৃতি আছে চোঁৱা

হিয়াৰ তেজে কাৰ বং বোলোৱা ॥

ভৈৰবী-মিশ্র—দাদৰা

গীত

বিটালে গ'লা টোপনি ॥

পুৰাৰ কোকিল জাগি উঠিল—উঠা মৰম-বাণী ॥

পুঁৱতিৰ বঙা-গোলাপে

খিড়িকীত জগায় তোমাকে

মৃগাল বাহুত বাগবিল সুলকি সুন্দৰ বেণী ॥

কথা বহু বিদায়-বেলা পাহৰি বা যাওঁ পিচে—

তোমাৰে ৰূপ-লারণীত নয়ন মোৰ জাগি আছে

ব্যথা-ব্যাকুলতা প্ৰিয়া

কবলৈ আজিয়ে দিয়া

জীৱনৰ মিলন বাতি অৱশেষ এয়ে কিজানি ॥

গজল—কাহাৰী

গীত

নামি আহিল সৌ পগলা লুইতৰ

বুকত বনৰীয়া ধল ॥

আইবে পূজাত এৰাতি খপি

ভৈয়ামৰ ফুল কান্দি বিদায় হল ॥

আজি—আমাৰ গাৰুঁৰ সৌ গৰা-চাপৰিত

সমনীয়াৰ যে লুশুনো বনগীত

ইবাৰো কি সেয়ে দশা হল ॥

নাৰৰীয়া উজাই বলি চাই

তোৰ পকাধানৰ সেই গাওঁ যে নাই

আজি ঈশ্বৰৰ কি অপৰাধী হল ॥

ভাটীয়ালী—কাফী

গীত

প্ৰতিমা যিদিন দিছিলেঁ। উটুৱাই ওমলাৰ ছলে ॥
 উদাস নয়ন মোৰ আছিলে যে চাই নয়ন-জলে ॥

পূজা হল শেষ বুৰি গল ৰবি
 লুকাল গধূলি হিবণ্য ছবি—
 আজি যে কি ভুলে অশ্ৰু বাগৰে কুসুম দলে ॥

হিয়াৰ মকত গোপনে যি ফুল ফুলিব আহে—
 প্ৰভাতি-বিদায় বিফলে যোৱা মলয়া নাহে ;
 মোৰ বন্ধ দুৱাৰত কোন আহে যায়
 •বেদনাৰ ৰঙা ফুল ছতিয়াই
 বিদায়-পথিকৰ হাতেৰে যে কিয় প্ৰদীপ জ্বালে ॥

গীত

প্রিয়তম তুমি আজি নাহিবা ॥

আজিয়ে আহিলে কাইলৈ কি আক আহিব সময় পাবা ॥

আজিতো তোমাক মাগে সকলে

কাইলৈ মাগিম মই অকলে

তুমি কাইলৈ মোৰ হবা ॥

তোমাৰ আশাতে কাইলৈ যি ফুল বখি আছে ফুলিব—
 আজিয়ে আহিলে মোৰ এই বাটে আক যে সি নুফুলিব ;
 যি উৎসরে মোৰ সকলো কান্দিব
 তোমাৰ-মোৰে মাথোঁ আনন্দ ভৰিব
 সিটো নহয় এইবেলা প্রিয়
 সময় বাকী আছে ববা ॥

মালকোষ—দাদৰা

গীত

প্রিয়াহাৰা কোন পথী ॥

কান্দে পিয়া-পিয়া ভাঙি ভগা হিয়া

শূন্য গহনে বথি ॥

কাৰ সি গাইছে স্মৃতিৰ বেদনা

মৰম ব্যাকুল বিবহৰে সনা

বসন্ত কান্দিছে হাঁয়

মাধৱী-লতা যে নাই

বন্ধু—তোমাৰে নিচিনা ময়ো যে নজনা—

মৰমৰ বনবাসী ॥

মিশ্ৰস্বৰ—কাহাৰী

গীত

পিয়লা ভবিব চকুলোবে আজি

তোমাৰ যোৱাৰ বেলা ॥

তুমি আবেলিৰ অতিথিকপে

অবেলাতে আহিলা ॥

তুমি যি স্মৃতিৰ ছুৱাৰ খুলি

দিলা যি মবম-কুশুম তুলি

সেই ফুলেৰেই মাগিলা কি আজি

বিদায়-প্ৰতিদান মালা ॥

তুমি আজি যত সুন্দৰ

তত যে মলিনানন্দৰ—

এই উৎসৱে তেনে হব যে সুন্দৰ

ব্যথাৰ অশ্ৰু-ঢলা ॥

বিদায়-সঙ্গীত

গীত

প্রিয়, তোমার মোরে হ'ল পবিচয়

সেই লগনে - সেই লগনে ॥

যিদিন মাধুরী বাতি শেষ নিশা সেই

জ্ঞান বুঝিছিল আপোন মনে ॥

তোমার বাজিছিল দূরে বাঁহী

মোর বাজিছিল বীণা

ছয়োরে মাজতি ফুলিছিল হাঁয় নীলপতুম বনে ॥

তুমি হাতখনি ধবি আগে ক'লা কি মৰম-বাণী

বলে। চাই অপনকে তব সেই মুখখনি—

জাগিল কত কি কথা

অতীতবে স্মৃতি গঁথা —

পূজাব ফুল দরে পবিলে। যে লুটি

সেই বঙা চরণে ॥

মিশ্রস্বর

গীত

পূজাবী ক'লৈ গ'ল—পূজাবী ক'লৈ গ'ল

আইব মহাপূজাব দিনে ॥

পৃথিবী হাঁহাঁকাৰ দিনতে অন্ধকাৰ

কেনি গল কোনেবা জানে ॥

কেনেকৈ কান্দিবি কেনেকৈ সহিবি

মাগিক বা লুকাল কোন বনে—

শূন্য বতাহত স্থিতি বা কি পাৰি

দশোদিক প্রমাদ গুণে ॥

সৌ—কোনে বাজঘাটে মহাযজ্ঞ পাতে

চন্দনৰ উৰে ধোঁৱা—

আজি পূজাশেষৰ হোমৰ ফোঁট এটি

আইক বা দি গল কোনে ॥

শোক-সঙ্গীত

গীত

ফুবহাদব হাঁয় অশ্ৰু-জলে ছুনিয়া যে হল দৰিয়া ॥

কান্দি যায় সেই পথ-মুচাফিব “হাঁয় ছীৰি মোৰ হাঁয় প্ৰিয়া ॥”

পাহাৰ ভাঙ্গি আহিল নামি হাচ্বাতে তাৰ দুখ-দৰিয়া

তেও নগলিল য্যা খোদা মোৰ দিল-পাষাণীৰ পাথৰ-হিয়া ॥

ফুলিছিল য'ত ফুল-পিয়াবীৰ প্ৰেম-মহুৱাৰ ফুলকলি

এই নেকি সেই মহব্বতৰ গুল-বাগানৰ উল্টা হাওৱা ॥

আপ্‌চোৰ্ ভাই প্ৰেম-সাৰাবীৰ হক্-নালিচৰ নাই লুকুম—

আৰামেই হল হাবাম্ যে তাৰ দিল-পিয়লাৰ সাৰাব পিয়া ॥

ইচ্-লামি-গজদ—কাৱালি

গীত

ফিবে সৌ আকুল ভোমোৰা কৰবী ফুলিল বনে ॥
 পথিক, নেঘাৰা আজি গোলাপে কয় গোপনে ॥

দখিনাৰবী আজি কাক বিচাবে বকুলতলে
 গোপনে হাঁহে দুবে লজ্জাৰতী নাড্জীফুলে—
 গন্ধ ভবিল আজি কাৰ হাচ্‌নাহানাৰ প্ৰাণে ॥

ফাকুৰা খেলি আহে বঙ্গীণ দেশৰ কোন সি প্ৰিয়
 মাধৱীলতাৰে বুকৰ সপোনৰ কোন বমণীয়—
 অপৰাজিতাৰ হিয়া হাঁয় নীল দি বুৰালে কোনে ॥

গজল—কাহাৰী

গীত

ফাগুনী বাতিৰ বতাহে আনি দিলে মোক

হেৰোৱা দিনৰ স্মৃতি ॥

অতীতৰ বুকুে বহুদিন হেৰুৱালেঁ। যি

শুৰহাৰা সেই গীতি ॥

ইকি আজি চঞ্চল অসময়—

ফিৰি যোৱা মাধৱীৰ পৰিচয়

যাচে বকুলৰ প্ৰীতি ॥

এই জীৱনত জানি বা নেজানি

বান্ধিছিলেঁ। ফুল-ঘৰ —

কৰিতা লিখিম জাগি জাগি তাত

মেঘ দূত-সপোনৰ ;

তাৰ কি মনত আজি নাই

চকু বান্ধি ভান্ধি যোৱা হাঁয়

সেই ঘৰ মধুৰাতি ॥

গীত

বন্ধ ছরাব—বন্ধু এবাব জাগা হাঁয় ॥
 পৃথিবীত আজি ময়ে যেন অকলে
 আৰু যেন কোনো নাই ॥

গবজিছে মেঘ গুৰু গুৰু ঘনে
 কঁপিছে বিজুলী মহা আলোড়নে
 কঁপি উঠে ভীক হিয়া ক্ষণে ক্ষণে
 আজি বৰ অসহায় ॥

অন্ধ নিশাৰ পথ-অভাগী
 বাহিবত চোৱা কোন আছে জাগি
 এহেন বাতিৰ কৰুণা মাগি
 কাতৰ নয়নে চাই ॥

ছায়ানট—একতাল

গীত

ফুলদানী মোৰ শূণ্য আজি
 নাই ফাগুনৰ ফুলবাণী ॥
 মোৰ ছুৰাৰত নাই পচোৱাৰ
 মৃছ মৃছ গোপন বাণী ॥

নাই বকুল-বনমালতী-নাৰ্জী-পলাশ-অশোক যুতি—
 লুপ্তে বন-কববী লতাৰ বঙ্গীণ ফিতাৰ পুষ্প-বেণী ॥

বিদায় হল ধুঁতুৰাৰ আলি গল চৰ্জনাৰ মো-পিয়া
 নীৰব হল যে আমৰ ডালত মোৰ কোকিলৰ গজল গোৱা
 মাতি গল যে পূবালি বা'ত
 আজি কোনে পুষ্প-দোলাত
 মোৰ মৰমৰ মধু মাধৱী
 উলটিল লই বিদায়-বাণী ॥

খাঙ্গাজ-গাৰা-মিশ্ৰ—কাফী

গীত

বসন্তৰ অতিথি কাক মাত আজি
 মলিন বাৰিষা বাতি ॥
 আৰু বা আছে কোন শুনিব বা কোনে
 তোৰ ই বিবহ-গীতি ॥

আজি—শূন্য ই বন শূন্য ই লতা
 নাই যে দৰদী বৃথা ব্যাকুলতা
 পৰি আছে সেই বিদায়-কৰিতা
 সৰা ফুলত লিখা স্মৃতি ॥

ভালপোৱা তই যাকে শিকালি
 ভালপোৱাৰ ছলে সেয়ে গল দলি
 বসন্তত পুৰিলি বাৰিষাত তিতিলি
 বৃথাই লৈ ব্যথাৰ প্ৰীতি ।

জোনপুৰী—দাদৰা

গীত

বেদনাৰে প্ৰাণ ভৰা বাগৰি যায় অশ্ৰু-ধাৰা ॥

অশাস্ত মেঘে কি মাগে বাতিৰ ভিখ, বীৰে পৰা ॥

গৰজে প্ৰলয়-ঘনে

কঁপে হিয়া ক্ৰণে ক্ৰণে

বিশ্ব যেন বিজন জনহীন

কাকৰা মাতো পথহাৰা ॥

এই বাতি দ্বিপৰ মাজে

দূৰে কাৰ বাঁহী বাজে ;

বাহিৰে মিলন মাগি

কোন হাঁয় আছা জাগি

বাতিৰ পৰম বন্ধু

হাতখনি ধৰা ধৰা ॥

মিঞা মল্লাৰ—তেতালা

গীত

বুথা ঘূৰি-ফুৰি দিন কটালি ॥
 সেই পুৰাতে ওলালি যি বাটে
 ঘৰ বুলিতে আক নাহিলি ॥

সৌ সিপাবৰ সন্ধ্যাৰতি
 জীপ্ পৰি গল তোকে যে মাতি
 আজি অকলে গহীন ৰাতি
 চকুৰ পানীত যে বাট হেৰালি ॥

মলিকৌষ - যৎ

গীত

বন-হিল্লোলে নিকুঞ্জ-ছাঁয়াতলে

দোলে বসন্ত-ফুল কববী ॥

বিদায় লোরা কোন প্রিয় হাঁয়

অভিসাব বাতি ছুরাবত জগায় ;—

“বিফলে যে যায় মধুমাধরী

অ’ গববী—অ’ গববী ॥”

যোরা ফাগুনব দীপালি-তিথি

আছিল ফিবি—আছে অতিথি ।

দখিনাপবনে আজি কই যায় ;—

“ফুল-সভা হাঁয় শেষ হল প্রায়—

সৌ ফিবি যায় কাব দবদী

অ’ গববী—অ’ গববী ॥”

পিনুমিশ্র—কাফী

গীত

বিনাহরে কত গালে। সুব

মলিন ব্যথাৰ ভাহে লোৰ ॥

কত যে বিফল গীতি

ভাঙ্গিছে।-গঢ়িছে। স্মৃতি—

দিন মাথে। যায় বল্লুব ॥

অকাৰণে বনফুলে ভৰি

দিলে মোৰ বাটে শ্বুন্দৰ কৰি—

কালি যি কৰিছে হেলা

আজি সি বিবহ-বেলা

অযথা মিলন মাগে মোৰ ॥

মিশ্র-শিবৰঞ্জনী—দাদ্বা

গীত

তুহু ছুখে তোমাক পাহৰিছোঁ প্রভু

ক্ষমা কৰা হে দয়াময় ॥

আহিছোঁ তোমাৰ মন্দিৰ-দ্বাৰে

অনুগ্রহ কৰা কৃপাময় ॥

খুজিলোঁ নিদিলো এনেকি সম্পদ—

ভাবিছিলোঁ হব যি আছে ললাটত

আক নোখোজো ভিক্ষা তোমাক অবারত

পুনু তোমাতেই হলোঁ পৰাজয় ॥

এদি অপৰাধ নিনিয়াহে তুলি

দেৱালয়ত তোমাৰ লোৱা মোকে বলি

হই য'ক তব তীৰ্থেৰে ধূলি

মোৰ গৰ্ব-অভিমান-অনুন্নয় ॥

সিদ্ধ-ভৈৰৱী—৫৭

গীত

বন্ধু হয় এদিন অসময় বিপদৰ বেলা ॥

চিৰদিনেই লাগে কৰক অৱহেলা ॥

অধিক বন্ধু যি ফুৰ্ত্তি-বাতিৰ হাঁয়—

বিদায়-নমস্কাৰ দি যায় এদিন ভাই

অশ্রু ভৰে যিদিন আমোদৰ মদৰ পিয়লা ॥

চকুৰ সকলো হাঁয় বুকুৰ কোনোৱে নাই

সময়ৰহে যত অসময় জ্ঞাতৰি যায়

দুখৰ বাতিয়ে দিয়ে সমিধান ভাঙ্গি সি খেলা ॥

গজল—কাহাৰী

গীত

বনবে হবিণী তাই বনতে লুকাল যে হাঁয়
 পথিক তই কান্দিলি বুথাই ॥
 শূন্য সেই বনে পৰ্বত-কাননে
 আজিও বলি কি যে চাই
 তোৰ দৰদী নাই ॥

মাধরী সেই পুরাতে পাইছিলি যে বাটে
 হৃদয়ত দিছিলি যে ঠাই
 ফল-ফুলে ভবি ফাগুন আহিল ফিবি
 ফুল লই ওমলোতে নাই ফুল-দৰদী হাঁয়
 বসন্ত বিফলে তোৰ যায় ॥

মৰমত বিক্সিলে ছল
 ছিগিলে মায়াৰে ডোল
 কাৰ কুমলীয়া বন পাই,—
 পৃথিৱীত আজিও ধৰ্ম্ম যে আছে
 দিন কি নেযাব তোৰ হাঁয়
 দুখ কৰ কি ভাই ॥

ভাটীয়ালী—কাফী

গীত

বেলা যায় হেলা কবি বলা ক'ত প্রভু মোব ॥

আছে সউ নামি হাঁয় কাল সাঁজ ঘন ঘোব ॥

বাজে সউ দূবে শ'খ হই গল দিন পূব

পার হই নদী-নদ পখী গ'ল বহুদূব ॥

নাই দীপ—নাই দীপ হেবা চিবপ্রিয় মোব

আছে যায় নিতে সাঁজ পূজা দিওঁ চকুলোব ॥

আজি হাঁয় বহুদিন আছে বীণ নাই সুব—

নিয়া ফুল তুতি মোব কবি বলেঁ হাত ঘোব ।

গীত

বিদায় ফাগুণী বাতি ॥

লিখা বল সৌ গোলাপবনত

নীল জোন কব স্মৃতি ॥

আজিনো কাৰ কৰণ সুবে

উষা-যাত্ৰাৰ উকলি পৰে

ধাকুৰি যায় সৌ পিচে পিচে

দূৰ পছোৱাৰ প্ৰীতি ॥

হাচনাহানাৰ গন্ধবুকত বল যি পাপিয়া

টোপনিতৈ গোপন বাণী নহল যে কোৱা ;

মৌন হল মোৰ গানৰ পখী

সৰাফুল-সমাধি বখি

ব্যাকুল বায়ুত উটি যায় হাঁয়

ফুল-দৰদীৰ গীতি ॥

মিশ্ৰশব্দ—দাদৰ্শা

৩৬

শ্রীবাগ

গীত

ভ্রবা বাৰিষা বাতি সবা-বকুল বনে
কাব ব্যথা-মবমত তুমি আহিলা তিতি ॥

তুমি বিচাৰিলা যাক ঘন গহন বাটে
বায়ু বিচাৰি মবে লই ব্যাকুল স্মৃতি ॥

যোৱা সুন্দৰ ফাগুনত আছিল তোমাক যি ৰখি
বিদায়-বেদনা মলিন নিলে বুকতে লিখি,
আজি মেঘে বৰষে তুমি ৰ'লা কাব আশে
হাঁয় লুমাল ফুল-দীপ গল মাধৱী-তিথি ॥

মিশ্র-মালগুঞ্জ—একতাল

গীত

তুষ্টিৰ ধূপ পুৰি যায় প্রভু,
 বেলা যায় মোৰ বিফলে ॥
 জানিলে। হে স্বামী মোৰ ই মিনতি
 নহল নিৰাপদ নিবলে ॥

তুমি কি আহিবা শলিতা নুমালে
 চন্দন-ফুল বিমলিন হলে—
 অরহেলা যাৰ শিবৰ আশীৰ্বাদ
 নিৰাশ্রয় যি অকলে—
 কিনো লাভ প্রভু আহি অসময়
 চকুলো দুখাৰি ঢুকালে ॥

গীত

মোঘে গবজে গুক গুক ॥

প্রলয়-কুমাৰাতি কান্দে তক ॥

ধৰণী মগ্ন মহাঅন্ধকাৰে

দিগন্ত কঁপে ঢুক ঢুক—

ছুরাব খোলা উঠা-উঠা—বন্ধু হে বাতিৰ

বিহ্বল হিয়া কঁপে ভীক ॥

সাইনা—কাঁরাণি

গীত

মনত পবেনে সখি, সেই মাধরী-সন্ধিয়া ॥
 মই খুজিছিলে। বিদায় তুমিতে নিদিছিল
 মবমে বাকি হিয়া ॥

তুমি পাহৰিছা আজি
 সেই কোকিলব কুছ-গীতি বসন্তব বন-প্ৰীতি
 তব আঁচলব সেই ফুল ছুটি
 মোৰ হাতে দিয়া ॥

তব নয়নত সেই যি শপত আছিল বিদায় ক্ষণে
 তুমি সামৰিলা তাকে লই বৃকে সকলুগ অভিমানে—
 আজি সকলো পাহৰিলেও
 পাহৰিলা কি তুমি
 হেৰোৱা মৃগব মায়া ॥

গীত

মান্দিবত কি যে মাগি কত যুগ আছা জাগি
 বখি সেই ধূপ-শলিতা ॥

তোমাক কোনে কি দিয়া নাই দেৱতা,
 মৌন কৰিতাব শুনালা যে ভিক্ষাব গীতা ॥

ইয়ে ভিখাবী সাজ
 চিব বাজাধিবাজ,
 তুমি কাকনো কি দিছিলো প্রভু,
 আজি যে হাত পাতি ব'লা
 দেৱতা মানৱ হ'লা —
 ধবাব ধূলিৰে মলিতা ॥

মিশ্রশুব

গীত

মমতা ভবা বেদনাৰ কত গালোঁ গান ॥

কোনেবা বুজিলে ব্যথা কোনেবা তাত দিলে কাণ ॥

ঘাকে শুনাব খোজো ভঙ্গা বীণা মোৰ
সেয়ে পুনু ভাঙ্গি যায় দি মাথেঁ চকুলোৰ—
ছৰাৰে ছৰাৰে সকলোৰে দূৰ দূৰ—
ভিক্ষা মাগি আনো অশ্ৰু-অপমান ॥

আজি যে বিদায় লম ছুখে বা সুখে হাঁয়—
এই হেন এটি বেলা বিদায়ো দিওঁতা নাই
ধৰাৰ ধূলিত মচো চকুলো যে সদায়
পৃথিৱীৰ সেয়ে যেন কত সুখ-অভিমান ॥

পাহাৰি-সিন্ধু-মিশ্র—কাৱালি

গীত

মধু বসন্ত আরাহনে আহিল অপবাজিতা ॥

কণু-জুণু কণু-জুণু আনন্দিতা ॥

মুছ হিল্লোলত জাগে বনফুলত অথিব চঞ্চলতা

পুষ্প-ধ্বলনিত ছাঁয়া-ফুলনিত দোলে মাধরীলতা ॥

আজি— সেই শ্যামলী'র পবম তিথি

আহে কোন নব মবম-অতিথি ;

নীল দীপালী'ত ফুল-দবদী

লিখে আজি কা'র প্রণয়-লিপি—

কুছ-কুছ মুছ-মুছ কোকিলে মাতে

সভয়ে চাই চকিতা ॥

পিলু-মিশ্র—কাফী

গীত

মাধরী ফুলদলে
 সিদিনা বনতলে
 গাঁথিলা মালাধাৰি ছিঙ্গিলা বিদায়-বাটে ॥

পাশাণে বান্ধি ব্যথা
 পাহৰি গ'লা কথা
 পৰশ আছে জাগি মৰম দিয়া হাতে ॥

তুমি যে কত কথা আজিও কোৱা নাই—
 বেদনাত গাঁথি গাঁথি সিও কি নিবা হাঁয়
 জোছনা আহে ভৰি বিফলে দিন যায় ;

অজানা বহুদূৰে
 জোনাকী যদি ফিৰে
 স্মৃতিৰ মধুছলে ব্যথা কি দিব তাতে ॥

গীত

মোৰ বিদায়ৰ বেলা
 ভুলে পাহৰেঁ। প্ৰিয়
 কোন অজানা বাতি
 যদি তোমাৰ স্মৃতি ॥

নিশা শেষৰ ব্যৰ্থী
 মোৰ যোৱাৰ বাটে
 শুকতৰাটি দৰে
 হবা প্ৰদীপ-জ্যোতি ॥

তব মৰম-বাণী
 শুনি ব্যাকুল ব্যথা
 মোৰ মালাৰ ফুলে
 আহি গোপন পথে
 মোৰ গহীন দূৰে
 যদি গুমৰি মৰে —
 মুছ সুৰভি ছলে
 হবা বুকৰ প্ৰীতি ॥

মিশ্ৰস্বৰ—দাদুৰা

গীত

মোৰ প্ৰিয়তম হল পৰ

ঘৰতেই মোৰ হল বনবাস বখি পোৰা ঘৰ ॥

বৈবী হলেঁ। এনেকি নোহোৱা অপৰাধৰ

বুকুৰ দূৰত—চকুৰ দূৰত যে হল দূৰাত্মৰ—

সেই কথা গলেও যে ব্যথা নেযায় পোৰা ই বুকৰ ॥

হাঁয় পোনতে আপোন আছিল আজি সপোনৰ

সিপাবে বল বুকৰ মাণিক ইপাৰ শুদা ঘৰ

মোৰ ভবানদীত পৰিল আজি মবানদীৰ চৰ ॥

মৰণেও যাক নেপায় আহি কি স্মৃথ জনমৰ

চকুলো মচি নেযায় মচা যি দশা কপালৰ

কান্দিয়েই য'ক কন্দা জীৱন সাধিছিলেঁ। বৰ ॥

ভাটিয়ালী—কাহাৰ্কা

গীত

মো দাব ফুলমালা গলে
কে ন তুমি মন্দির তলে ॥

শ্রীমুখ-পঙ্কজ পুষ্প-কোমল হাঁহি
নীল কমল কবে কমনক বাঁহী
পীতবসন পিঠে দোলে ॥

পবম আনন্দ চরণতলে
কোটি অলকানন্দ যে জ্বলে
নবঘনশ্যামল প্রফুল্ল বববপুঃ
সারণ্য ললিত কাঙ্ক্ষি খেলে

গীত

মুকভূমিৰ ফুলে তুমি গাঁথিবা কি ফুলমালা
 অযথা ফাগুন-বনে কটাল। মাধৱী-বেলা ॥

— ফুল যি অশ্রু-জলে
 — নুফুলিল বনতলে
 আকাশত ফুলিব সি কি—তুমি যাৰ বেদনা গালা ॥

যি কোকিলে চকুলোবে শুব বান্ধিছে তোমাৰ শূবে
 হয়তো সিও অভিমানে মাগিব বিদায় দূৰে—
 বন্ধু-পথিক তব
 অঞ্জলি মাগে নব
 দখিনাপবনে তোমাৰ সহি যায় অৱহেলা ॥

মিশ্ৰশূৰ— দাদ্বা

গীত

মিছাতে প্রদীপ জ্বালি জ্বালিলেঁ। কি ব্যথানল ।
 তাৰে নেকি প্রতিদান আজি এই অশ্রু-জল ॥

এই শিখা লই বুকৈ
 বাহিৰ হলেঁ। যি ছুখে
 মায়ামৃগ কয় দূৰে ;—
 “প্রিয়তম, নাহিবা আজি ই বাটে—
 —কাঁইটেৰে ভৰা ফুলদল ॥”

হাঁয় কি সুন্দৰ সমিধান !
 মোৰ অধীৰ অনুবোধ নুশুনিলে যি পাষণ
 কি ফল বিফল প্রবোধে লই আৰু অভিমান ;
 কতদিনে ঘৰ বান্ধি
 জুই দিলেঁ। কান্দি কান্দি
 অগনি নুমাল তাৰ বিদায়-বিপথে মোৰ
 পথ যে আন্ধাৰ হল ॥

মিশ্রস্বৰ

গীত

মালা গাঁথা হল শেষ এতিয়াও নাই তুমি
কেতিয়া আহিবা হাঁয় বাবিবা আহিল নামি ॥

হেমন্ত-হিমবাতি কি কথা কইছিল।
তুমি যে মোব শপত গ্রহণ কবিছিল।
খোঁপাবে কববীফুল প্রথম হেঁপাহে চুমি ॥

হেন অধীৰ দিনে ফাগুনেও কই যায়—
“তুমি থাকিবা সখি আমি যে আজি বিদায়”
শুনি সি ব্যথা-বাণী মবম হইছে ম্লান
এই ফুল-হিয়া হাঁয় কেনেকৈ বান্ধো পাষণ
নাহিলা ফুলকুমাৰ কান্দিছে বনভূমি ॥

কেদাৰা—দাদৰা

গীত

মুন্দিবত আৰতি দিলে কোনে ॥

গন্ধতে মোৰ ভকতি জাগিল—

প্রভু তোমালৈ মনে মনে ॥

তোমাৰ বেদীৰ ফুলবোৰে মোক

দিলে সোঁৱৰাই কত গ্ৰহলোক

ভ্ৰমি ভ্ৰমি অহা তোমাকে বিচাৰি

কূলহাবাকুল প্ৰাণে ॥

তোমাৰ ছাঁয়াত সেইবোৰ যত

নিকদ্দেশ বনফুল

ধবনীৰ ধূলি আগে আগে ভুলি

চাপিল আহি তব কূল ;

মোকো কৰা প্রভু তোমাৰ উদ্দেশে

পূজাৰ পুষ্প প্ৰাৰ্থনাবেশে

কিজানিবা লাগো তোমাৰে পাৰত

জীৱনে বা মৰণে ॥

গীত

যদি উঠে জোন হেবোৱা মৃগব বনে ॥
 কনক দেউতি ফিবিব আৰু কি
 ফিবি যোৱা এই দিনে ॥

বসন্ত যি মাগিলে বিদায়
 সি কি ফিবে আৰু শাওণৰ ফুলবাগে হাঁয় ;
 আকতো নেজাগে বাতিৰ বিহগী
 শুলে যি অৱসাদ প্ৰাণে ॥

পথিক তোমাৰ ই বাতিৰ গান যত ভুল
 সুৰ গল উটি নুফুলিল এটি বনফুল ;
 মোৰ একাৰব অন্তৰালে
 তুমি দেখা নাই কি ফুল ফুলে—
 কি মেঘে যে মোৰ পূৰ্ণি'-জোনৰ
 নয়নত অশ্ৰু আনে ॥

গীত

যদি চাহাৰাত নুফুলে প্ৰভুৰ পূজাৰ ফুল ॥
কিয় যায় তেনে মলয়াৰ বা' মৰুপথ কৰি বিয়াকুল ॥

যদি বসন্ত নাহে সেই পথে
নেগায় বিহগীয়ে শ্যাম ছাঁয়াৰথে
আশীৰ্বাদ যাচে তাৰ বৃকে কাৰ
জোন-বেলি-তৰাৰ থূল ॥

আক বা কত মেঘ-বৰষুণ কান্দি গল তাত বৃথাই—
ফিৰি গল কত মধুপূৰ্ণিমা আঁউসীৰ গীতি গাই,
কি ফুলেৰে পূজি দেৱতাৰ পদ
মৰু-পথিকে আনিলে সম্পদ
কোন চন্দন-নীলপদ্মৰ দল
পালে সি বৃকতে অতুল ॥

গীত

যিদিন অপৰাজিতাৰ ফুলে মাতিলে তোমাক সখি ॥
 তুমি দূৰ জোনাকৰ ঠাৰে ব'লা অভিমানে বখি ॥

তুমি কাৰ হাতৰ মালা মাগি
 আছিল সিদিনা জাগি—
 কোন সি ফুলৰ মৰম-গন্ধে
 বেদনা দিছিল লিখি ॥

সিদিনা তোমাৰ কথা জানিছিল যি কোকিলে
 তুমি পাহাৰা তাক অযথা কথাৰ ছলে

বকুলৰ বনতলে ;
 আজি যে বিদায়-বেলা
 তোমাৰ সেই ছিঙা মালা
 বুকে লই কান্দে ওৰে বাৰিষা
 ব্যাকুল বিৰহী পখী ॥

মিশ্ৰস্বৰ—দ.স্বা

গীত

যি হুখে বান্ধিলে। খেলাঘৰ সিও গল ভাগি হাঁয় ॥
যি হুখে কান্ধিলে। অতদিন আজি তাক সোধোতা যে নাই ॥

সেইদিনা ক'ব আহিছিল শাবদী কে ন
মোকে জগাই লই জাগিছিল পূৰ্ণিৰ জোন,
স্মৃতি তাৰ আজি যেন সকলো সপোন
চকুলোত আহে ভাহে যায়
-- মাথোঁ বৃথাই ॥

এট জীৱনৰ শেষ হল সুন্দৰ গান
ফিৰি অহে তাৰ বিদায়ৰ শেষ সমিধান ;—
বৃথা হাঁয় বৃথা যত যি অভিমান
সকলো লইছে বিদায়
ভঙা ঘৰ চাই ॥

গীত

যদি ছিগি যায় বান্ধোন শেষ হই যায় যদি গান ॥

মোৰ নয়নৰ আৰু কি বব বাকী
পৃথিবীত সুধিব সমিধান ॥

মাধৱী-মোদিত ফুলগন্ধে
কত ছন্দে— কত আনন্দে
গইছে যি সখি সুন্দৰ দিন তব স'তে—
তুমি হেৰালে পৃথিবী হেৰাব মোৰ
অশ্ৰুৰে ভৰি বান ॥

একেটি প্ৰদীপ ৰাতি যি ঘৰত ছয়ো জ্বালিছিলেঁ। আমি
তুমি দূৰে গ'লে কাইল'কে হব সি কাঁইটেৰে বনভূমি
মাথোঁ। মই বম সেই কণ্টকেৰে
শৰবিদ্ধা হাঁয় বনমৃগ দৰে
অশান্ত অথিৰ দুধাৰি অশ্ৰুৰে
চাই বেলা অৱসান ॥

গীত

যদি নুমাল। প্ৰদীপ হাতেৰে তোমাৰ
কিয়বা জ্বলাল। মোৰ হাতে
খেলা-ওমলাৰ ছলতে ॥

যি অন্ধকাৰ-অভিসাৰে
ধৰিছিলেঁ। হাতখনি ধীৰে
আজি এৰি গল সেই আন্ধাৰতে ॥

তোমাৰ হিয়াত মোৰ সপোনৰ লিখিছিলেঁ। কত গান
তুমি গাইছিল। সি কি সখি ভুল সমাদৰ-প্ৰতিদান—
আজি ইকি হাঁয় গধূলি হেৰায় প্ৰভাতৰ পৰিচয়
ফিৰি চাওঁ অতীতৰ পিনে
যি পথে সিদিন আহিছিলেঁ। ছুয়ে।
ভৰি আছে কাঁইটে ॥

গীত

ব্রজনীগন্ধাৰ গন্ধবনত

পাপিয়া কান্দে “পিয়া পিয়া”

পাপিয়া কান্দে “পিয়া পিয়া ॥”

বসন্ত আজি কি বিদায়

বঙাগোলাপত বক্ত অধবত

পৰিছে মলিন ছাঁয়া ॥

তুমিবা আহিলা কিয়

হে মালতী-প্ৰিয়,

আজি এই অবেলা

ভাঙি মৰম-হিয়া ॥

গীত

ৰাজঘাটে চিতা জ্বলিছিল তুখে ॥

মহামানৱ হাঁয় আৰু নাই নাই

নব-নাৰী বহি কান্দিছিল শোকে ॥

হাহাঁকাৰময় দিগ্-দিগন্ত

সিদিনা যেন কিবা বিৰাট শূন্য

নদ নদী-গিৰি-বন-অৰণ্য

যেন ত্ৰিয়মান্ সৰে অধোমুখে ॥

যুধিষ্ঠিৰ আহিছিল হস্তিনাত পুত্ৰ

অহিংসাৰে জুড়ি গাণ্ডীৰ ধনু

ধৰ্ম-সমৰ কবি মহাজয়

দিলে মাতৃপূজা মৃত্যুবুকে ;

কেনেকৈ জুৰাবি সন্তাপ-শোক

অকাল-বোধন সি—অকাল মৃত্যু-তুখ

কেনেকৈ নুমাৰি মহা অসন্তোষ

জুই জ্বলি ব'ল যি ভাৰতবৰ্ষে ॥

মালকোষ—দাদৰা

গীত

ব্রাতিবে মানতী জাগি বয় ॥

প্রদীপো নুমাল মোক অকলে থই ॥

কোনে “সখি” বুলি পুরাতে কয়

ফিবি দেখোঁ কি বিবহময়—

—সমব্যথীতা ছুয়ো যে এ ॥

মোর কামনা আছিল মিলি জোছনা স’তে—

চমকি উঠছিল হিয়া

দেখি যেন কিবা ফুল ছাঁয়াতে,

সিও লুকাল সখি বন-সপোন

দেখা দিলেহি প্রভাতি অরুণ

দিবালোকে জাগে মবম-ভয় ॥

গীত

ভুইতব সিপাৰে কুকুৰাই বিনালে

ওখকৈ শিমলুডালত ।

ঘনকৈ বিনালে কুকুহাপখীয়ে

ইপাৰৰ কছঁৰাবনত ॥

পৰ্ব্বতে বিনায় পৰ্ধূমা চৰায়ে

ভেলা বিনায় ভৈয়ামত—

সখীয়তি বিনায় “সখি ঐ সখি ঐ

সুখ নহল কপালত ॥”

দুববে ননদী কলমৌত বিনালে

“অ’ বৌ, কা’কানো ক’ত ?”

—“লথিয়াই দি যা আহিছিলেঁ। সাধি

এইখনে কপালত ॥”

বনগীত—টিমে তেতালা

গীত

শেষবাতিৰ পাপিয়া ॥

মনৰ ছুৰাৰত কি কথা জগালি

ছুক-ছুক কঁপে হিয়া ॥

পূৰ্ণিমা যদি আহে ফাগুনৰ

মাধুৰিমা যেন নাহে জোনাকৰ

নাহে—নাহে যেন পচোৱাৰ বা'

বৃথাই আমনি দিয়া ॥

আহক বসন্ত খেলি ফাকুৱা

বাঙলী কবক বঙেৰে হিয়া

চোকা অধৰেৰে বাঙলী কৰিব

নাহে যদি মৌ-পিয়া ॥

দিশপুৰ—আড়াখেমটা

গীত

ঔত সাধনা-আৰাধনাৰ মোৰ জননী জন্মভূমি ।

জীৱনৰ প্ৰথম পালে। আশীৰ্বাদ তোমাৰ ধূলাতে নমি ॥

(মোৰ) সিদিনাৰ পৰা ভবিল গৰ্ব দীপ্ত স্নেহে তোমাৰ
 পূৰ্বপুৰুষে পূজা দিয়া বাটে গল মোৰো হাহাঁকাৰ
 আনন্দ ভবিল মহোৎসৱ হল তোমাৰে চৰণ চুমি
 স্নেহে কিম্বা দুখে আহোঁতে যাওঁতে নমো নমো অসমী ॥

বিশ্বৰ মুখলৈ তুমিয়ে যে চোৱা আকালত অন্নপূৰ্ণা
 হে মোৰ তীৰ্থ-ধৰ্ম-অৰ্থ-কাম-মোক্ষপূৰ্ণা,—
 তোমাকেই লভি পাহৰিলে। যি দেৱতাৰ আশীষ-বাণী
 তুমিয়ে দি আছা সেই আশীৰ্বাদ বহু অপৰাধ ক্ষমি ॥

ইমন—কাৱালি

গীত

সি কোন নারবীয়।

বাই আহে তাৰ পানচৈখনি শুকুলা পাল দিয়া ॥

তাৰ—পাৰত লগা ফুলবোৰ তুলি

ওৰে দিন থাকে উমলি—

বেলি বুৰা চাই আবেলি ইপাৰলৈ দিয়ে খেৰা ॥

গধূলিৰ দূৰ যাত্ৰীকৈলৈ

মেলি দিয়ে নাওঁ সিপাৰলৈ

তাৰ তাটয়ালীত ভটিয়াই বয়

পাল অহা পছোৱা ॥

তাৰ চৌ সাতুঁৰি ডিঙিৰি যায়

নিচান যায় মোৰ পাৰলৈ চাই

অক কিবা যেন বৈ গল হাঁয়

এই পাৰে তাৰ হেৰোৱা ॥

পাহাৰি - কাফী

গীত

সন্ধিয়াৰ তৰাটিয়ে সৌ শলিতা জ্বলায় নিতে
 মোৰ এন্ধাৰৰ দূৰ বাটে ॥
 কোন অতীতৰ বাণী কয় মোক 'ইচাৰাতে' ॥

আজিৰ নহয় অহাৰ দিনা
 পৰিচয় মোৰ তাৰ স'তে
 বিদায় মাগি আহোঁতে ॥

আজিও দখিনাপবন কান্দে মোৰ পিছে পিছে
 নেজানো কি ব্যথা-মৰমে আঁচলত ধৰি আছে
 বিদায় দিয়া নাই এতিয়াও
 মোৰ বসন্ত-বনফুলে
 কোকিলৰ কুহু-গীতে ॥

গীত

সখিহে, কান্নু মোক নেযায় এৰি ॥

মোৰ হিয়াৰে ভিতৰত বন্দী যে তেওঁ

কেনেকৈ যাব আঁতৰি ॥

সেই যমুনাৰ পাবতে কদমৰ ডালতে লুকায় যদি প্ৰিয়তম

পৰিত্ৰ কদমৰ গন্ধফুল হৈ চৰণতে ঢলি বম ।

যদিওবা যায় মধুপুৰী লৈ গোপনেতে পথ বুলি

মই হই বম প্ৰভু যোৱা বাটে মধুপুৰীৰ পথধূলি ।

সখিহে, তাতো যদি ত্ৰেকৰাওঁ

মোৰ হিয়াৰ দেৱতা ক'লৈ যাব সখি

হিয়া যদি নেহেৰাওঁ ।

মোৰ অন্তৰে কান্নু বাহিৰে কান্নু—

ইহ-পৰকাল সখি,

মই যে কান্নুৰ চৰণৰ নেপূৰ

জনমে জনমে দাসী ॥

কীৰ্ত্তন

গীত

সিদিনা তুমি গধূলি-লগন-বেলা

আহিছিল। এই বাটে ॥

মোৰ উটুৱাই দিয়া ফুল

পুৰাতে তোমালৈ বুলি তুমি আনিছিল। তুলি

পৰিচয় হল যে তাতে ॥

তুমি সিদিনাই গলা বহুদূৰ—

পিছতে অহা পূৰ্ণি'ৰ জোন নহওঁতেই হাঁয় পূৰ,

মাধৱী-বকুল তলে

মালাধাৰি নিয়া ছলে

বিদায়ৰ বেলা কি জানি কি কইছিল।

হাতখনি ধৰি হাতে ॥

গীত

স্মৃতি নহয় বননিব ফুল ছুদিনে যাব যে জহি ॥
বেদনা নহয় পূজা দিয়া ধূপ ছাই হই যাব যে দহি ॥

লুইতব পানী ঘৰ-ভিতৰত পুৱা হলেই অশুচি
অশু কি সেই তুলি অনা জল কাইলৈ যে হব বাহি ॥

বসন্ত লুকায় বিবহী কোকিল কান্দি ৰয় বাৰিষাত
দিন যায় কথা ৰয় চিৰকাল চকুৰ পানীত ভাহি ॥

বাগত্ৰী—কাৱালি

গীত

সৌ শাওণৰ ধাৰা বৰষে ॥

গুৰু গুৰু মেঘে গৰজে বাতিৰ কুসুম কঁপে ত্ৰাসে ॥

আজি মেঘ-বৰষুণে

নিৰৱ-নিবিড় নিশা কাৰ কথা পৰে মনে—

এবাৰ বাহিৰে চাওঁ একোবাৰ ভিতৰে—

কিয়ে ভাবো শয্যা-কাষে ॥

আজি কত কথা জাগে অতীতৰ—নিৰুপায়—

দূৰে দূৰে কান্দে মেঘদূত কই যায় ;—

সকলো বিফল হাঁয়-হাঁয় !

প্ৰদীপ বখিলেঁ। যাৰ আশে

বহুনিশা বহুত্থে ॥

গীত

সৌ প্রভাতি বনফুলে কবে হাঁয় তব আৰতি ॥
 বক্তববিয়ে দিয়ে প্রদীপ জ্বালি প্রগতি ॥

জাগে সৌ সুদূৰ দিগন্ত
 নব নীল আকাশ অনন্ত
 বিহগ-বিহগী নয়ন মেলি সৌ গালে কি গীতি ॥

ই মধুলগনে আজি
 প্রার্থনা মোৰ উঠে বাজি—
 তোমাৰে মিলন আশে
 শতদল হিয়া প্রকাশে,
 নামি আহে সেই কি যে সুন্দৰ
 অনুৰাগ-আশীষ-প্রীতি ॥

ভীমপলশ্রী-মিশ্র—দাদবা

গীত

সেই বসন্তুবাতি বনশয্যা পাতি

ছয়ো আছিলেঁ। ফুলবনে ॥

দূবে নীলদীপালী নিবলে জাগি

দেখিছিল মায়া-ছরি গোপনে ॥

প্রথমে তুমিয়ে মোৰ এবিলা বাহুৰে ডোৰ

প্রভাত নহওঁতেই জাগি সুন্দৰ ঘুমটি ভাগি,

সেই মধুমিলনৰ উৎসৱ-বাতি ভব

জাগি অশ্রু ভৰিল নয়নে ॥

সেই লগশেষ মলিন মৰম-বেলা

বিদায়ৰ মালাধাৰি

তুমি দিলা গলে মোৰ—তুমি গ'লা বহুদূৰ

জোনাক ধীৰে গল বুৰি,—

স্মৃতিৰ একাৰত ব্যথা-অভিমান

কান্দে প্ৰেম-নিবেদনে ॥

পিলু-মিশ্ৰ—কাফী

গীত

হয়তো সিদিন হে মৰম-প্ৰিয় পাহৰি যাবা তুমি ॥
 ময়ে পাহৰিম কিজানি তোমাক বহুদূৰ বিপথে ভ্ৰমি ॥

কণ্ঠ মোৰ হলে বাণীহীন
 আঁউসী ঘনাব চকুত যিদিন
 ভুল হব মোৰ হয়তো সিদিন হব তব অলুগামী ॥

নেজানে সিদিন বব নে নবব গ্ৰহ-তৰা মোৰ বাটে—
 আজিৰ দৰে সন্ধ্যা-তৰাই মাতিব নে নেমাতে
 পথহাৰা হই যদি যায় বেলা
 পাহৰাৰ ছলে কৰি অৱহেলা
 হব নে নহয় আক বা সময় যাব তুমি মোক ক্ষমি ॥

গীত

হবিণা হেবাল মোৰ আজি কোন বাটে
বিচাৰি মৰো লই প্রদীপ হাতে ॥

কি দুখে পাইছিলেঁ।
কি দুখে হেৰুৱালেঁ।
কি যে ঘৰ বান্ধিছিলেঁ। ধূলাৰ স'তে ॥

হে নদ-নদী-গিৰি-পৰ্বত-পাষণ
দেখিছিল। যদি দিয়া সমিধান
হিয়াতে হিয়া বাখি
বাখিছিলেঁ। বান্ধি
হিয়া ভাঙি গল হাঁয় নিঠুৰাঘাতে ॥

গীত

হে মোৰ জননী জন্মভূমি
 অসমা কমলা নমামি নমামি ॥
 শস্য-শ্যামলা বিশ্ব উজ্জ্বলা
 দেৱতাবে লীলা-তীৰ্থ যে তুমি ॥

কণ্ঠে ব্ৰহ্মপুত্ৰ সুশীতল
 বক্ষে বিষ্ণুপদ অচঞ্চল
 কক্ষে কামাখ্যা তীৰ্থ নীলাচল
 বক্ষে গোবৰ গগন চুমি ॥

হে ভক্ত-সাধনাৰ স্নিগ্ধ উপবন
 শপ্ত জীৱনৰ মুক্তি-তপোবন
 সুপ্ত আছে সেই কীৰ্ত্তি অগণন
 নুপ্ত হোৱা নাই মহিমা মৰমী ॥

জংলা—তেতালা

গীত

হাত বঢ়োৱা তুমিহে,—
 প্ৰাৰ্থনাৰ মোৰ শেষ ফুলপাহি
 অনুগ্ৰহ কৰি ধৰাহে ॥

বাটৰ ধূলিৰ আদৰ নাই বুলি
 যাচিছোঁ তোমাক বাটবেই ধূলি
 মিনতিৰ স'তে কিজানিবা তুলি
 মাণিক বুলি গ্ৰহণ কৰাহে ॥

মইতো নেজানো নিৰ্ম্মালি লব
 আশীৰ্ব্বাদেৰে সুন্দৰ হব
 তোমাৰ ফুলেৰে বন্দী হাত মোৰ
 শুদা কৰি মাথোঁ দিয়াহে ॥

भारत सरकार, नया दिल्ली ।